

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Adrian Szumski

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

2003 r.: dyplom **magistra prawa**, uzyskany na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego (egzamin magisterski zdany z wynikiem bardzo dobrym). Temat pracy magisterskiej: *Międzynarodowa współpraca policji na przykładzie Interpolu*;

2003 r.: dyplom **magistra stosunków międzynarodowych**, uzyskany na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego (egzamin magisterski zdany z wynikiem bardzo dobrym). Temat pracy magisterskiej: *Koncepcje integracji Europy w XX-leciu międzywojennym*;

2007 r.: dyplom **doktora nauk prawnych w zakresie prawa**, uzyskany na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego (egzamin doktorski zdany z wynikiem bardzo dobrym). Temat pracy doktorskiej: *Wykorzystanie taktyki i techniki kryminalistycznej w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych*.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych

2007 r. i nadal: adiunkt w Zakładzie Polityki Zagranicznej RP Instytutu Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego;

2013 – 2015: Wyższa Szkoła Prawa im. Heleny Chodkowskiej z siedzibą we Wrocławiu (prowadzenie wykładów).

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego:

Monografia pt. „*Znaczenie członkostwa Polski w Interpolu dla funkcjonowania Policji*”.

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy):

Adrian Szumski, *Znaczenie członkostwa Polski w Interpolu dla funkcjonowania Policji*, Wrocław 2018, Oficyna Wydawnicza Arboretum. Recenzent: prof. dr hab. Antoni Feluś

c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:

Temat znaczenia członkostwa Polski w Interpolu dla funkcjonowania Policji został przeze mnie podjęty, ponieważ zasługiwał na omówienie z kilku powodów. Przede wszystkim odnosi się on do międzynarodowej współpracy policyjnej, będącej ważnym polem zainteresowania kryminalistyki. Ponadto wykazuje on ścisłe związki z problematyką prawnokarną i prawnomiędzynarodową, a zatem wiąże się z moimi zasadniczymi zainteresowaniami badawczymi w zakresie prawa.

Znaczenie międzynarodowej współpracy policyjnej dla kryminalistyki (a także dla prawa karnego i międzynarodowego) wynika przede wszystkim z pojawiania się nowych zagrożeń przestępczością oraz umiędzynarodawiania się działalności grup przestępczych, a nawet pojedynczych przestępców. Większa otwartość granic oraz upowszechnianie się nowoczesnych technologii, ułatwiających komunikowanie się, oprócz korzyści przynoszonych uczciwym obywatelom, niestety stanowią także czynniki ułatwiające działalność przestępczą. Sytuacja ta wymusza wręcz konieczność kooperacji państw w dziedzinie walki z przestępczością, co przyjmuje postać zarówno zawierania umów bilateralnych, jak i multilateralnych dotyczących tego zagadnienia, a także tworzenia form instytucjonalnych, w

postaci międzynarodowych organizacji, zajmujących się zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości. Wśród tych organizacji, doniosłą rolę odgrywa Interpol, który pomimo pojawienia się szeregu inicjatyw regionalnych, nadal zapewnia swoim państwom członkowskim unikalne możliwości, niedostępne w ramach innych form współpracy międzynarodowej, a jego działalność przekłada się na konkretne efekty.

Ponadto, znaczenie tej problematyki jest również istotne, ponieważ współpraca międzynarodowa jest jednym z ustawowych zadań Policji. Uwzględnienie tej współpracy w katalogu zadań Policji (art. 1 ust. 2 pkt 7 ustawy o Policji), świadczy o właściwym zrozumieniu przez ustawodawcę wzrastającej roli powiązań międzynarodowych, w tym związanych z nimi zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego. W tych warunkach intensyfikacja współpracy międzynarodowej, realizowana m.in. poprzez wymianę informacji operacyjnych, doświadczeń i wspólne przedsięwzięcia, stanowi jeden z kluczowych czynników poprawiających skuteczność działań organów ścigania, zarówno w kontekście zapobiegania, jak i zwalczania przestępczości.

Warto dodać, że współpraca międzynarodowa jest korzystna nie tylko w walce z przestępczością o zasięgu międzynarodowym, ale także może pozytywnie oddziaływać na przeciwdziałanie zagrożeniom stricte wewnętrznym. Współdziałanie międzynarodowe (w tym również w formach instytucjonalnych) jest bowiem czynnikiem, który może przyspieszyć wdrażanie rozwiązań i nowych technologii, przydatnych w różnych aspektach funkcjonowania organów ścigania, a także wpływa na udoskonalanie mechanizmów prawnych ułatwiających walkę z przestępczością.

Należy też zaznaczyć, że zagadnienia związane ze znaczeniem członkostwa Polski w Interpolu dla funkcjonowania Policji nie były dotąd przedmiotem szczegółowego opracowania. W zasadzie, w literaturze można spotkać się jedynie z nielicznymi publikacjami, dotyczącymi współdziałania Polski z Interpolem (najczęściej odnoszą się one tylko do wybranych aspektów tej współpracy) oraz ze stosunkowo skromną liczbą monografii i artykułów naukowych, w których obiektem zainteresowania autorów jest tematyka Interpolu, przy tym w ujęciu bardziej ogólnym, z bardzo niewielkim odniesieniem się do uczestnictwa Polski w tej organizacji. Niniejsze opracowanie stanowi zatem próbę uzupełnienia istniejącej luki w literaturze.

Specyfika tematu pracy pozwala nakreślić następujące, zasadnicze problemy badawcze, a mianowicie:

- jaki jest charakter Interpolu i w związku z tym, jak może on potencjalnie oddziaływać na państwa członkowskie;

- jak na przestrzeni lat kształtowały się relacje Polski z Interpolem;
- jakiego rodzaju aspektów funkcjonowania Policji dotyczy członkostwo Polski w Interpolu.

Analiza powyższych problemów umożliwiła zrealizowanie głównego celu, a mianowicie udzielenie odpowiedzi na pytanie, jaki wpływ na funkcjonowanie Policji w Polsce wywarło i wywiera nadal członkostwo w Interpolu, a także z czym mogą być związane kierunki dalszej kooperacji w ramach tej organizacji.[^]

Przedmiot opracowania oraz wskazane powyżej problemy badawcze spowodowały, że w pracy wykorzystano następujące, stosowane w prawie metody badawcze:

- analizy treści;
- badania dokumentów;
- historyczna;
- instytucjonalno-prawna.

Wśród źródeł wykorzystanych w opracowaniu wymienić należy przede wszystkim monografie, opracowania zbiorowe, artykuły naukowe, a także akty normatywne i dokumenty urzędowe oraz źródła internetowe (w większości oficjalne strony Interpolu i Policji oraz strony zawierające artykuły naukowe w formie elektronicznej). Ponadto, w szerokim zakresie wykorzystano informacje i materiały niepublikowane, uzyskane w Biurze Międzynarodowej Współpracy Policji Komendy Głównej Policji.

Przedstawiona monografia składa się z pięciu rozdziałów. Rozdział I ma charakter wprowadzający, a jego celem było dokonanie charakterystyki Interpolu jako organizacji międzynarodowej współpracy policyjnej i udzielenie z tego punktu widzenia odpowiedzi na pytanie odnośnie możliwych obszarów oddziaływania tej organizacji na funkcjonowanie organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny w jej państwach członkowskich. Przeprowadzona analiza podstaw prawnych funkcjonowania Interpolu pozwoliła tutaj wyciągnąć wnioski wskazujące, że Interpol jest organizacją międzynarodową rządową, o charakterze koordynująco-pomocniczym i w takim też zakresie może oddziaływać na organy ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego w państwach członkowskich.

Rozdział II dotyczy historii współdziałania Polski z Międzynarodową Komisją Policji Kryminalnych (poprzednik Interpolu) oraz Interpolem przed ponownym przystąpieniem

Polski do tej organizacji w 1990 roku. Oprócz wskazania zasadniczych, ówczesnych form współpracy i ich znaczenia, celem była tutaj odpowiedź na pytanie o ich wpływ na współdziałanie Polski w ramach Interpolu w czasach współczesnych. W tej części podkreślono, że Polska starała się odgrywać aktywną rolę w pracach Międzynarodowej Komisji Policji Kryminalnych, jednak późniejsze przerwanie tej współpracy spowodowało, że dorobek ten (w wymiarze merytorycznym) został w dużej mierze zaprzepaszczone, co z kolei skutkowało koniecznością tworzenia od podstaw wszelkich mechanizmów współpracy z Interpolem po 1990 roku.

W Rozdziale III przedstawiono kształtowanie się ram współpracy z Interpolem po 1990 roku, kiedy Polska ponownie stała się pełnoprawnym członkiem tej organizacji. Główny punkt ciężkości został położony na proces tworzenia Krajowego Biura Interpolu, jako zasadniczej komórki odpowiedzialnej za wszystkie aspekty współdziałania z tą organizacją. Podkreślono też sukcesywne rozszerzanie się ram współpracy na niższe szczeble, poprzez utworzenie sieci oficerów kontaktowych i tym samym włączenie terenowych jednostek Policji do współpracy w ramach Interpolu.

Przedmiotem Rozdziału IV jest analiza aktualnych aspektów uczestnictwa Policji w Interpolu. Skoncentrowano się tutaj na trzech współzależnych aspektach międzynarodowej współpracy policyjnej, a mianowicie na: wymiarze instytucjonalnym, współpracy operacyjnej i współpracy pozaoperacyjnej. Analizując wymiar instytucjonalny wzięto pod uwagę aktualne podstawy prawne współdziałania Policji z Interpolem i podjęto się próby odpowiedzi na pytanie czy obecny model tej współpracy jest właściwy. W konkluzji tej części rozdziału stwierdzono, że aktualny centralistyczny model (z pewnymi elementami decentralizacji) jest rozwiązaniem słusznym, gdyż z jednej strony zapewnia właściwą realizację funkcji koordynacyjnej polskiego Krajowego Biura Interpolu, z drugiej zaś stwarza terenowym jednostkom Policji szanse wykorzystania możliwości, które daje współpraca poprzez kanały Interpolu. W zakresie współpracy operacyjnej odniesiono się przede wszystkim do trzech kluczowych obszarów: wykorzystania systemu komunikacji Interpolu I-24/7 (który zapewnia w tym zakresie możliwość wymiany informacji oraz dostęp do baz danych i specjalistycznych rejestrów Interpolu), udziału Polski w operacjach pod egidą Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej, a także korzystania ze wsparcia zespołów IMEST. W szczególności zwrócono uwagę na nowe rozwiązania, które pozwalają Policji na skuteczniejszą walkę z przestępczością, zarówno w sferze rozwiązań technicznych, jak też prawnych, które są efektem uczestnictwa Policji w międzynarodowej współpracy policyjnej w ramach Interpolu. Wskazano też istniejące wciąż pewne niedoskonałości pod tym względem. Z kolei w

dziedzinie współpracy pozaoperacyjnej główną uwagę skupiono na udziale przedstawicieli Policji w grupach roboczych Interpolu oraz na działalności szkoleniowej. Wykazano, że obydwie te aspekty współpracy pozaoperacyjnej wpływają pozytywnie na podnoszenie poziomu profesjonalizmu Policji w zakresie wykonywania jej ustawowych zadań, jak również wiążą się z tym dodatkowe korzyści (m.in. o charakterze prestiżowym).

Rozdział V stanowi próbę odpowiedzi na pytanie o dalsze kierunki współpracy Polski z Interpolem. Prognozę przeprowadzono w oparciu o analizę dokumentów strategicznych, wskazujących perspektywiczne cele zarówno Interpolu, jak Polski w dziedzinie zwalczania przestępczości. W konkluzji stwierdzono, że dalsza współpraca z tą organizacją będzie podlegać zmianom o charakterze ewolucyjnym, będącym konsekwencją zarówno przemian zachodzących w Policji (oraz ewentualnie w podmiotach pozapolicyjnych, korzystających z narzędzi Interpolu), jak i w samym Interpolu.

Oprócz wniosków fragmentarycznych, zawartych w podsumowaniu poszczególnych rozdziałów, dokonana analiza pozwoliła wyciągnąć też następujące wnioski końcowe dotyczące znaczenia członkostwa Polski w Interpolu dla funkcjonowania Policji:

- *Członkostwo Polski w Interpolu wywarło istotny wpływ zarówno na instytucjonalny aspekt funkcjonowania Policji, jak też na wykonywanie jej zadań w wymiarze operacyjnym i pozaoperacyjnym*

Aspekt instytucjonalny wiąże się przede wszystkim ze stworzeniem w Policji podstaw do współpracy z Interpolem, a zatem utworzenie KBI i wszelkie kwestie związane z jego aktualnym funkcjonowaniem, a także rozszerzenie współpracy w ramach Interpolu na terenowe jednostki Policji. Natomiast współpraca operacyjna i pozaoperacyjna dotyczy już realizacji konkretnych zadań, wynikających z członkostwa w tej organizacji. Należy przy tym stwierdzić, że pomiędzy tymi aspektami zachodzą określone zależności. Zmiany instytucjonalne stanowią zatem niezbędną bazę dla wszelkich działań dotyczących współpracy w ramach Interpolu (zarówno operacyjnych, jak i pozaoperacyjnych). Jednocześnie są one konsekwencją istniejących lub przewidywalnych potrzeb w zakresie współpracy operacyjnej, jak i pozaoperacyjnej. Z kolei działania operacyjne stanowią element wykonawczy, będąc przy tym zależnymi od kwestii instytucjonalnych, ale też od współpracy pozaoperacyjnej. Przedsięwzięcia realizowane w ramach współpracy pozaoperacyjnej służą bowiem zapewnieniu swoistego zaplecza intelektualnego, umożliwiającego skuteczne funkcjonowanie współpracy operacyjnej, przy czym są one także zależne od kwestii instytucjonalnych. W każdym z

tych przypadków można zatem mówić o sprzężeniu zwrotnym. Z tego też względu, nie jest możliwe uznanie któregośkolwiek z powyższych aspektów współpracy z Interpolem jako bardziej istotnego od pozostałych, gdyż wszystkie one wzajemnie na siebie oddziałują, pozostając z sobą w relacjach zależności. Ponadto, członkostwo w Interpolu wymusiło konieczność istotnych zmian w przepisach prawnych, regulujących funkcjonowanie Policji i dotyczących wykonywania przez nią ustawowych zadań. Szczególnie ważna pod tym względem jest nowelizacja K.p.k, polegająca przede wszystkim na wprowadzeniu do niego nowego przepisu (art. 605a), który znacząco zmienia sposób korzystania z systemu poszukiwań międzynarodowych. Oczywiście wszystkie te zmiany również ściśle wiążą się zarówno z aspektem instytucjonalnym funkcjonowania Policji w Interpolu, jak też ze współpracą operacyjną i pozaoperacyjną. Oceniając znaczenie instrumentów, z których Polska korzysta dzięki członkostwu w Interpolu, należy stwierdzić, że przyspieszają one prowadzenie czynności, podejmowanych w ramach wykonywania zadań Policji, co jest możliwe przede wszystkim dzięki systemowi I-24/7, służącemu jako podstawowe narzędzie, zarówno w ramach współpracy operacyjnej, jak i pozaoperacyjnej. Policja intensywnie współpracuje z Interpolem w wymiarze praktycznym, o czym świadczy m.in. częsty udział Policji w operacjach Interpolu, zwłaszcza w ostatnich latach. Dzięki wykorzystaniu instrumentów Interpolu, czynności prewencyjne oraz wykrywcze w sprawach z „wątkiem międzynarodowym” mogą być prowadzone efektywniej. Natomiast liczne przedsięwzięcia szkoleniowe, organizowane pod egidą Interpolu są elementem podnoszącym poziom kompetencji funkcjonariuszy Policji, co także powinno przekładać się na większą skuteczność wykonywania przez Policję jej ustawowych zadań. Należy również podkreślić znaczenie rozszerzenia współpracy z Interpolem na inne polskie służby. Wpływa to pozytywnie nie tylko na walkę z przestępczością, ale także na inne aspekty bezpieczeństwa Polski, np. związane z ochroną granic państwowych. Jednocześnie, udostępnianie narzędzi Interpolu innym służbom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo i porządek w Polsce wywołuje pewne implikacje dla Policji w dziedzinie jej kontaktów z tymi służbami, tworząc konieczność zawierania stosownych porozumień oraz tworzenia podstaw współdziałania w wymiarze praktycznym. Wreszcie, warto dodać, że znaczenie członkostwa w Interpolu wykracza poza sferę czysto policyjną, ale jest istotne też z punktu widzenia pozycji międzynarodowej Polski. Stanowi ono jednoznaczny sygnał, że Polska dba o rozwiązywanie problemów globalnych (do których zalicza się także przestępczość), poprzez angażowanie się w działania organizacji o zasięgu ogólnoswiatowym, jaką jest Interpol. Można tutaj dostrzec pewne podobieństwo do okresu międzywojennego, gdzie podobne znaczenie miało członkostwo w MKPK, aczkolwiek

2014

AMM

w tamtym okresie udział w pracach organizacji tego typu odgrywał jeszcze większą rolę, gdyż Polska musiała wówczas dopiero budować swoją pozycję międzynarodową po okresie zaborów. Aktywne uczestnictwo w przedsięwzięciach Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej kształtuje zatem również w pewnym stopniu pozytywny wizerunek Polski za granicą.

- *Współdziałanie w ramach Interpolu nie straciło znaczenia dla Policji po włączeniu się Polski w regionalną współpracę policyjną*

Polska od szeregu lat stara się zwiększać swoją aktywność w międzynarodowej współpracy policyjnej. Szczególne znaczenie pod tym względem ma współdziałanie w ramach SIS (a obecnie SIS II) i członkostwo w Europolu, a także – w wymiarze poza operacyjnym – współpraca w ramach Europejskiej Akademii Policyjnej (Collège Européen de Police – CEPOL). Polska po 1990 roku zawierała również bilateralne porozumienia z szeregiem krajów w zakresie zwalczania przestępczości i terroryzmu¹. Wzrost znaczenia kooperacji regionalnej oraz współdziałanie na szczeblu bilateralnym nie spowodowały jednak pomniejszenia roli, jaką odgrywa Interpol we współpracy międzynarodowej, w której uczestniczy Policja. Wynika to przede wszystkim z faktu, że Interpol w zakresie swojego działania nie jest ograniczony terytorialnie do państw strefy Schengen czy UE, lecz umożliwia współdziałanie ze 192 państwami z całego świata. Należy przy tym dodać, że obecnie jedynie Interpol zapewnia wymianę informacji ze wschodnimi sąsiadami RP, państwami bałkańskimi, azjatyckimi, Stanami Zjednoczonymi Ameryki, Kanadą i innymi państwami². Uczestnictwo w Interpolu jest zatem dobrym uzupełnieniem współpracy regionalnej Policji (atutem jest tutaj dostęp do bogatych zasobów baz danych Interpolu oraz możliwość uzyskania informacji od krajów spoza regionu), a jednocześnie jest to podstawowy instrument współpracy z państwami spoza UE. Tym samym, z punktu widzenia Policji, nie można mówić o konkurencyjności systemów ogólnoświatowej współpracy policyjnej (Interpol) i regionalnej, lecz raczej o ich komplementarności. Wynika stąd postulat utrzymania zaangażowania Policji w prace Interpolu, gdyż aktywne członkostwo w tej organizacji można traktować jako jeden z elementów systemu zapewnienia bezpieczeństwa Polski, w ważnym obszarze, którym jest zapobieganie i zwalczanie przestępczości, także w wymiarze globalnym.

¹ Zob. A. Misiuk, Model Policji w Polsce w latach transformacji systemowej po 1990 roku, [w:] A. Szymański, W. Ciepła (red.), *Policja w Polsce. Stan obecny i perspektywy*, t. I, Poznań 2007, s. 68.

² B. Kołdys, BMWP KGP – Krajowe Biuro Interpolu, „Kwartalnik Policyjny” 2014, Nr 4, s. 17.

- *Współpraca Policji z Interpolem systematycznie rozwija się, zarówno na dotychczasowych płaszczyznach, jak też w nowych obszarach*

Współpracę Policji z Interpolem należy rozumieć jako pewien proces, którego dynamikę wyznaczają zarówno wyzwania odnośnie ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego w Polsce (a także poza Polską – w jej bliższym i dalszym otoczeniu), a także zmiany organizacyjne zachodzące w Policji, jak też ewolucja Interpolu. Wymusza to konieczność sukcesywnego rozwoju ram prawnych tej współpracy oraz stwarza konieczność położenia znacznego nacisku na odpowiednie szkolenie funkcjonariuszy odpowiedzialnych za proces współdziałania z tą organizacją. Szczególna rola przypada tutaj BMWP KGP, jako komórce odpowiedzialnej za koordynację całokształtu międzynarodowej współpracy policyjnej Polski, chociaż coraz większa odpowiedzialność pod tym względem zaczyna spoczywać na wybranych terenowych jednostkach Policji. Biorąc pod uwagę realizowaną od dłuższego czasu politykę Interpolu, dążącą do zapewnienia jak najszerszego dostępu do instrumentów tej organizacji (przede wszystkim dla policji państw członkowskich, ale w coraz większym stopniu także dla podmiotów pozapolicyjnych), należy oczekiwać, że ten kierunek rozwoju współpracy Policji z Interpolem będzie kontynuowany. Najważniejsze postulaty w tym zakresie wiążą się przede wszystkim z udoskonaleniem niektórych praktycznych aspektów współdziałania, w tym z pełnym wykorzystaniem systemu not i dyfuzji oraz z poprawą systemu statystycznego, dotyczącego wymiany informacji z Interpolem. Ważne jest również zlikwidowanie wewnątrz krajowych problemów, wpływających na sprawność wykorzystania instrumentów Interpolu (m.in. sygnalizowane w niniejszym opracowaniu usprawnienie komunikacji na linii BMWP KGP – prokuratura i sądy, w zakresie prowadzenia poszukiwań międzynarodowych). Warto jednak zaznaczyć, że poprawa niektórych elementów współpracy nie leży wyłącznie po stronie polskiej, ale wymaga zmian funkcjonowania samej Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej (jednak Polska na te zmiany również może mieć wpływ, przedstawiając własne propozycje w tym zakresie). Odnosi się to przede wszystkim do dalszego udoskonalania podstaw prawnych funkcjonowania Interpolu, w kierunku ich większej precyzji i jednoznaczności. W celu lepszego wykorzystania możliwości, stwarzanych przez członkostwo w Interpolu, należałoby rozważyć rozszerzenie zaangażowania w prace wybranych grup roboczych tej organizacji (lub powrót do udziału w pracach tych grup, w których Policja już wcześniej była aktywna i do których wносиła swój własny, istotny wkład). Dotyczy to zwłaszcza gremiów, na których omawiane są problemy szczególnie istotne z punktu widzenia wykonywania przez Policję jej ustawowych zadań. Wreszcie, przykład trudności, związanych z oddelegowaniem przedstawiciela Policji do IGCI, wska-

zuje, że niekiedy nadal problemem we współpracy z Interpolem (choć już nie w takim stopniu jak w latach 90. XX wieku) bywają kwestie kadrowe oraz komplikacje związane ze zmianami struktur policyjnych w Polsce. Rolą kierownictwa Policji, a także władz państwowych sprawujących zwierzchnictwo nad tą formacją jest zatem rozsądne gospodarowanie istniejącymi zasobami, tak aby z jednej strony nie hamować niezbędnych reform na szczeblu krajowym, a z drugiej strony dążyć jednak do maksymalnego zaangażowania Policji w działania na arenie międzynarodowej, które w ostatecznym rozrachunku przynoszą wymierne korzyści również w dziedzinie funkcjonowania Policji w sferze wewnątrz krajowej.

Przygotowanie powyższej monografii poprzedzone zostało szeroką kwerendą, która umożliwiła zgromadzenie i następnie wykorzystanie w niej wszechstronnego spektrum materiałów źródłowych, zarówno publikowanych, jak i niepublikowanych, w tym także opracowanych przez Interpol oraz Biuro Międzynarodowej Współpracy Policji KGP. Odnosząc się do możliwości wykorzystania wyników badań osiągniętych w monografii, należy podkreślić, że dotyczy ona aktualnych i niezwykle istotnych z punktu widzenia współczesnej kryminalistyki zagadnień, którymi są przestępczość kryminalna i metody walki z nią w wymiarze międzynarodowym. Przyjęty zakres tematyczny opracowania i jego zawartość merytoryczna sprawiają zatem, że może być ono wartościowym źródłem wiedzy, zarówno dla teoretyków kryminalistyki, jak i praktyków (w tym funkcjonariuszy Policji, a także wykładowców oraz słuchaczy szkół policyjnych), zajmujących się problematyką kryminalistyczną, ze szczególnym uwzględnieniem międzynarodowej współpracy policyjnej.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych):

W swojej pracy naukowo-badawczej koncentruję się przede wszystkim na problematyce kryminalistycznej i prawnokarnej, z uwzględnieniem kwestii międzynarodowych. Odzwierciedleniem tych zainteresowań jest mój dorobek naukowy, na który składają się publikacje wydane zarówno w kraju, jak i za granicą, w języku polskim i w językach obcych (angielski, włoski), w tym.:

- monografie: **3 pozycje;**
- recenzowane artykuły naukowe (w dużej mierze z listy czasopism punktowanych MNiSW – z części B i z listy ERIH PLUS) oraz rozdziały w książkach: **łącznie 50 pozycji;**

- recenzje monografii, opublikowane w recenzowanych czasopismach naukowych z listy czasopism punktowanych MNiSW: **2 pozycje.**

Mój dorobek naukowy wiąże się z trzema obszarami. Pierwszy z nich dotyczy kryminalistyki. W ramach tego obszaru moje badania koncentrują się przede wszystkim na międzynarodowej współpracy policyjnej oraz na czynnościach operacyjno-rozpoznawczych.

Jeśli chodzi o **międzynarodową współpracę policyjną**, to oprócz omówionej wyżej monografii habilitacyjnej, odzwierciedleniem moich zainteresowań w tym zakresie są także publikacje:

- *Interpol jako organizacja międzynarodowa*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2005, t. 18, s. 365-373;
- *Udział policji polskiej w międzynarodowej współpracy policyjnej*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2006, t. 19, s. 395-399;
- *Współpraca Interpolu z Europolem w zwalczaniu przestępczości jako element wzmacniający bezpieczeństwo państw*, [w:] A. Kusztełak (red.), *Bezpieczeństwo współczesnego świata - wyzwania i zagrożenia*, Poznań 2011, s. 289-298;
- *Udział Interpolu w zwalczaniu terroryzmu międzynarodowego*, „Policja” 2012, Nr 2, s. 40-44;
- *Sieć teletransmisyjna Interpolu jako narzędzie międzynarodowej współpracy policyjnej*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2012, t. 28, s. 313-324;
- *Udział Interpolu w zwalczaniu przestępstw związanych z bronią palną jako czynnik wzmacniający bezpieczeństwo*, [w:] Z. Dziemianko, A. Kijas (red.), *Bezpieczeństwo współczesnego świata. Edukacja i komunikowanie*, Poznań 2013, s. 229-236;
- *Wpływ przystąpienia do Unii Europejskiej na międzynarodową współpracę policyjną Polski*, „Dyplomacja i Bezpieczeństwo” 2014, Nr 1 (2), s. 153-165;
- *Globalny Kompleks Innowacji Interpolu – nowe narzędzie międzynarodowej współpracy policyjnej*, „Przegląd Policyjny” 2014, Nr 2 (114), s. 166-172;
- *Rola Interpolu w zwalczaniu cyberprzestępczości*, [w:] D. Rossa (red.), *Bezpieczeństwo współczesnego świata. Obszary bezpieczeństwa publicznego*, Poznań 2014, s. 245-252;
- *Współpraca Polski z Interpolem jako element realizacji Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP*, [w:] M. Ilnicki, J. Kufel (red.), *Edukacja dla*

bezpieczeństwa. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego - realizacja podstawowych celów, Poznań 2015, s. 137-143;

- *Rola Interpolu w zwalczaniu fałszerstw środków płatniczych*, „Przegląd Policyjny” 2015, Nr 3 (119), s. 95-101;
- *Udział polskiej Policji w operacjach pokojowych regulujących konflikty zbrojne o charakterze etnicznym*, [w:] E. Szyszlak, T. Szyszlak (red.), *Konflikty etniczne i wyznaniowe a funkcjonowanie systemów bezpieczeństwa narodowego. Wybrane aspekty*, Kraków 2015, s. 87-97;
- *Afripol – a New Initiative of Police Cooperation Between African Countries*, "Internal Security" 2015, Volume 7, Issue 1, s. 39-46;
- *Instruments Used by Interpol in the Fight Against International Trafficking in Human Beings*, "Internal Security" 2016, Volume 8, Issue 1, s. 59-67;
- *Współpraca międzynarodowa w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej na obszarach dawnych konfliktów etnicznych na przykładzie misji EULEX Kosowo*, „Wschodnioznawstwo” 2016, s. 93-100;
- *Wyzwania dla współpracy polskiej Policji z Interpolem w kontekście kryzysu migracyjnego w Europie*, „Dyplomacja i Bezpieczeństwo” 2016, Nr 1 (4), s. 241-250;
- *Zapobieganie przestępczości na przykładzie kampanii Interpolu „Turn Back Crime”*, [w:] A. Lymar, M. Ilnicki (red.), *Edukacja dla bezpieczeństwa. Paradygmaty kultury bezpieczeństwa*, Poznań 2016, s. 453-459.

Publikacje powyższe dotyczą przede wszystkim współpracy w ramach Interpolu, a ich przedmiotem jest walka z konkretnymi rodzajami przestępczości, będącymi obiektem zainteresowania tej organizacji. Odnosi się to zwłaszcza do publikacji:

- *Współpraca Interpolu z Europolem w zwalczaniu przestępczości jako element wzmacniający bezpieczeństwo państw;*
- *Udział Interpolu w zwalczaniu terroryzmu międzynarodowego;*
- *Udział Interpolu w zwalczaniu przestępstw związanych z bronią palną jako czynnik wzmacniający bezpieczeństwo;*
- *Rola Interpolu w zwalczaniu cyberprzestępczości;*
- *Rola Interpolu w zwalczaniu fałszerstw środków płatniczych;*
- *Instruments Used by Interpol in the Fight Against International Trafficking in Human Beings;*

- *Wyzwania dla współpracy polskiej Policji z Interpolem w kontekście kryzysu migracyjnego w Europie;*
- *Zapobieganie przestępczości na przykładzie kampanii Interpolu „Turn Back Crime”.*

Biorąc pod uwagę, że współczesna kryminologia obejmuje m.in. taktykę zapobiegania i zwalczania przestępczości, w w/w publikacjach ująłem działalność Interpolu zarówno w zakresie walki z istniejącymi już przypadkami działań przestępnych, jak i w aspekcie prewencyjnym. Pod tym względem należy skonkludować, że międzynarodowa współpraca policyjna przyczynia się do zwiększenia skuteczności bezpośrednich działań wymierzonych w przestępczość, a także wpływa na poprawę mechanizmów walki przestępczością (w tym zasad taktycznych) w perspektywie długookresowej.

Warto również dodać, że międzynarodowa współpraca policyjna w ramach Interpolu wiąże się z udoskonalaniem środków technicznych służących zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości, co wynika z faktu, że organizacja ta jest liderem w opracowywaniu i wdrażaniu nowych rozwiązań służących temu celowi. Aspekt ten poruszyłem w publikacjach:

- *Sieć teletransmisyjna Interpolu jako narzędzie międzynarodowej współpracy policyjnej;*
- *Globalny Kompleks Innowacji Interpolu – nowe narzędzie międzynarodowej współpracy policyjnej).*

W publikacjach dotyczących międzynarodowej współpracy policyjnej podniosłem również wątek regionalnej kooperacji policyjnej, czego wyrazem są publikacje:

- *Współpraca Interpolu z Europolem w zwalczaniu przestępczości jako element wzmacniający bezpieczeństwo państw;*
- *Wpływ przystąpienia do Unii Europejskiej na międzynarodową współpracę policyjną Polski;*
- *Afrisol – a New Initiative of Police Cooperation Between African Countries.*

Z kolei zagadnienia międzynarodowej współpracy policyjnej i zwalczania przestępczości jako elementów szerzej rozumianej problematyki bezpieczeństwa odzwierciedlają publikacje:

- *Współpraca Polski z Interpolem jako element realizacji Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP;*
- *Udział polskiej Policji w operacjach pokojowych regulujących konflikty zbrojne o charakterze etnicznym;*
- *Współpraca międzynarodowa w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej na obszarach dawnych konfliktów etnicznych na przykładzie misji EULEX Kosowo.*

W obszarze związanym z walką z przestępczością jako elementem zapewnienia bezpieczeństwa mieści się także *Recenzja książki „Wybrane obszary współdziałania Policji i Straży Granicznej w ochronie granicy Polski – zewnętrznej granicy Unii Europejskiej”, Jarosław Radosław Truchan, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2016, ss. 152, „Przegląd Policyjny” 2017, Nr 2 (126), s. 217-219, poruszającej problematykę kooperacji dwóch kluczowych służb z punktu widzenia zapewnienia bezpieczeństwa i walki z przestępczością, także w wymiarze transgranicznym.*

Ponadto do problematyki związanej z międzynarodową współpracą policyjną można zaliczyć jeszcze dwie moje publikacje, które skoncentrowane są przede wszystkim wokół prawnych fundamentów międzynarodowej współpracy policyjnej w ramach Interpolu:

- *Interpol jako organizacja międzynarodowa;*
- *Udział policji polskiej w międzynarodowej współpracy policyjnej.*

Drugim zasadniczym polem moich zainteresowań badawczych w obszarze związanym z kryminalistyką są **czynności operacyjno-rozpoznawcze**. Wyniki moich badań w tym zakresie znalazły wyraz przede wszystkim w wydanej przeze mnie monografii:

- *Wykorzystanie taktyki i techniki kryminalistycznej w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych, Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław 2010, ss.348.*

Przedmiotem tej monografii była przede wszystkim analiza wybranych czynności operacyjno-rozpoznawczych stosowanych w praktyce organów ścigania, pod kątem taktyki ich prowadzenia oraz stosowanych w nich środków technicznych. W opracowaniu poruszy-

łem również kwestię znaczenia czynności operacyjno-rozpoznawczych dla procesu karnego, a także podjąłem próbę odpowiedzi na pytanie o dalsze perspektywy tych czynności.

Problematyka czynności operacyjno-rozpoznawczych zasługiwała na uwagę, ponieważ praca operacyjna (a zwłaszcza w kontekście taktyki jej prowadzenia i stosowanych w niej środków technicznych), w porównaniu z innymi dziedzinami kryminalistyki, nie była do tego momentu zbyt często szczegółowo opisywana (wyjątek pod tym względem stanowiła w zasadzie jedynie monografia Prof. A. Tarachy, *Czynności operacyjno-rozpoznawcze. Aspekty kryminalistyczne i prawnodowodowe*). Z pewnością wynikało to częściowo z faktu, że czynności te są systemem działań poufnych bądź tajnych. Podobne były przyczyny, jeśli chodzi o szczegóły taktyki i stosowania środków technicznych; także wewnętrzne zarządzenia i instrukcje służb ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego mają charakter tajny lub poufny.

Jednak z drugiej strony można odnieść też wrażenie, że czynności operacyjno-rozpoznawcze są w naszym kraju w pewnym stopniu wciąż niedoceniane, chociaż kontrowersji, jakie one wzbudzają jest coraz mniej i nikt nie podważa celowości istnienia tego typu działań. Tymczasem, dzięki umiejętnie prowadzonym czynnościom operacyjno-rozpoznawczym, możliwe jest zdobycie wielu, niekiedy bezcennych dla prowadzonej sprawy informacji, których nie można uzyskać innymi środkami. Trzeba jednak zaznaczyć, że możliwości działań operacyjno-rozpoznawczych nie można przeceniać, a także należy mieć na uwadze to, aby były one prowadzone zgodnie z obowiązującym prawem, a w szczególności nie naruszały praw i wolności obywatelskich.

Czynności operacyjno-rozpoznawcze zasługiwały na omówienie także z tego powodu, że jest to działalność o ciągle rosnącym znaczeniu, o czym świadczą wprowadzane w ostatnich latach do ustawodawstwa nowe instytucje dotyczące tej sfery działań służb bezpieczeństwa (m.in. kontrola operacyjna, zakup kontrolowany) czy tworzenie nowych służb i wyposażanie ich w tego typu instrumenty (Centralne Biuro Antykorupcyjne).

Przeprowadzona analiza czynności operacyjno-rozpoznawczych pod kątem taktyki ich prowadzenia i stosowanych w nich środków techniki kryminalistycznej, jak również pozostałe rozważania zawarte w monografii, pozwoliły wyciągnąć następujące wnioski:

– *Czynności operacyjno-rozpoznawcze są istotną sferą działań organów ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego*

Organy bezpieczeństwa, w celu skutecznego działania, muszą posiadać sprawnie działający system informacji i rozpoznania. Do tego z kolei potrzebne jest stosowanie, obok działań oficjalnych, także czynności operacyjno-rozpoznawczych, mających zazwyczaj cha-

rakter tajny lub poufny. Czynnościom operacyjno-rozpoznawczym przypada poważna rola w działaniach służb ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, o czym świadczą przepisy dotyczące tych czynności, znajdujące się w ustawie o Policji, a także podobne uregulowania zawarte w ustawach o Straży Granicznej, Żandarmerii Wojskowej, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego i Służbie Wywiadu Wojskowego, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu.

Czynności operacyjno-rozpoznawcze podejmowane są najczęściej w sytuacjach, kiedy nieskuteczne okazują się działania oficjalne (tzn. procesowe albo administracyjno-prawne). Ich celem jest zatem wspieranie, a nie zastępowanie działań oficjalnych; w tym sensie spełniają one rolę służebną wobec postępowania karnego. Służebny charakter czynności operacyjno-rozpoznawczych nie oznacza jednak pomniejszania czy marginalizowania ich roli, wręcz przeciwnie, należy stwierdzić, że jest to jeden z najskuteczniejszych sposobów uzyskiwania stosunkowo wiarygodnych pierwszych informacji o zdarzeniach, trudnych do osiągnięcia w ramach tradycyjnych czynności służbowych organów ścigania. Wśród zalet czynności operacyjno-rozpoznawczych na szczególną uwagę zasługują:

- duża swoboda odnosząca się do wszczęcia tych czynności (czynności operacyjno-rozpoznawcze mogą być wszczęte praktycznie w każdym momencie, zarówno przed rozpoczęciem procesu, równoległe z toczącym się procesem, a nawet po jego zakończeniu);
- znaczny margines swobody działania organów prowadzących te czynności, zarówno co do przedmiotu, zakresu jak i kierunku działania (czynności operacyjno-rozpoznawcze nie mają przedmiotowego ograniczenia przepisami procesu karnego, nie powinny też, a wręcz nie mogą być normowane w sposób kazuistyczny);
- możliwość zakonspirowania zarówno podmiotów zbierających informacje, jak również źródeł tych informacji.

– Decydujące znaczenie przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych ma taktyka ich przeprowadzania i stosowane środki techniczne – w przypadku, gdy użycie takich środków może być pomocne w tych działaniach

We współczesnej walce z przestępczością punkt ciężkości coraz bardziej przesuwa się na walkę umysłów, co jest wynikiem przebiegłości i nowoczesnej taktyki stosowanej przez stronę przeciwną, a niekiedy także posługiwania się przez element przestępczy wyrafinowanymi środkami technicznymi. Tego typu wyzwaniom można sprostać jedynie pod warunkiem dysponowania bieżącymi informacjami o planach i poczynaniach przeciwnika, to zaś wymaga przemyślanych działań oraz stosowania pewnych metod. Ich wypracowaniu służy jedna z dziedzin kryminalistyki, a mianowicie taktyka kryminalistyczna.

Istota czynności operacyjno-rozpoznawczych polega przede wszystkim na rozpoznaniu środowisk kryminalnych, ich dezintegracji, a zwłaszcza na dążeniu do ujawnienia przestępstw i ich sprawców oraz podmiotowego i taktycznego ukierunkowania czynności procesowych, działań prewencyjnych i profilaktycznych. Dlatego też, biorąc pod uwagę specyfikę działań operacyjno-rozpoznawczych należy wyróżnić pewne taktyczne reguły ich przeprowadzania, takie jak: zachowanie zgodne z zasadami etyki zawodowej, praworządność, wszechstronność oraz pełność rozpoznania, tajność, bezpośredniość, a także obiektywizm.

Dla skuteczności niektórych czynności operacyjno-rozpoznawczych bardzo pomocna jest też technika kryminalistyczna. Środki techniczne (technika operacyjna) stosowane są przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych w celu zapobiegania i wykrywania przestępstw, w momencie gwarantującym najlepszy efekt. Należy jednak zaznaczyć, że stosowanie środków technicznych, jeżeli ma być efektywne, musi również spełniać wymagania taktyczne dotyczące ich stosowania. W szczególności, korzystając ze środków technicznych należy dołożyć wszelkich starań, by strona przeciwna nie wiedziała o fakcie ich użycia, a także stosować je w taki sposób, aby uzyskane dzięki nim informacje nie budziły żadnych wątpliwości.

– Rola czynności operacyjno-rozpoznawczych będzie wzrastać, co powoduje powstanie nowych wyzwań dla wykorzystania w nich taktyki i techniki kryminalistycznej

Wzrost znaczenia czynności operacyjno-rozpoznawczych jest faktem, o czym świadczą znowelizowane w ostatnich latach przepisy ustawy o Policji, wprowadzające nowe instytucje, służące zwiększeniu efektywności pracy operacyjnej. Biorąc pod uwagę kierunki rozwoju współczesnej przestępczości, coraz doskonalsze metody popełniania przestępstw, powodujące trudności w ich wykryciu i ujęciu ich sprawców czy wreszcie pojawiające się nowe jakościowo kategorie przestępstw, należy sądzić, że tendencja polegająca na coraz częstszym sięganiu do działań operacyjnych utrzyma się. Świadczy o tym choćby fakt wyposażenia Centralnego Biura Antykorupcyjnego w instrumenty operacyjne takie, jakie posiada Policja.

W kwestii gromadzenia informacji operacyjnych, trzeba odnotować fakt stopniowej rozbudowy komputerowych zbiorów informacji, czego dobrym przykładem może być otwarcie 1 stycznia 2003 roku Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych, gdzie gromadzi się informacje dotyczące zdarzeń (przestępstw) oraz osób, przeciwko którym prowadzone są czynności operacyjno-rozpoznawcze. Komputeryzowane są też stopniowo wszystkie zbiory ewidencyjne wykorzystywane przez Policję.

Wyraźnie wzrasta także znaczenie międzynarodowej współpracy w zakresie zwalczania przestępczości, czego przykładem jest współpraca w ramach Interpolu i Europolu, zwłaszcza gdy chodzi o wymianę informacji (w tym informacji operacyjnych) między policjami poszczególnych państw.

Wszystko to może w poważnym stopniu ułatwić prowadzenie czynności operacyjnych, pod warunkiem jednak, że w parze ze zmianami instytucjonalnymi czy technologicznymi, będzie szło stosowanie odpowiedniej taktyki, umożliwiające pełne wykorzystanie pojawiających się nowych możliwości w zakresie zapobiegania przestępstwom i ich zwalczania.

Pomimo tych pozytywnych tendencji, niektóre kwestie dotyczące sfery działań operacyjnych wciąż jednak mogą budzić wątpliwości. Istotnym mankamentem obowiązujących w Polsce regulacji jest brak prawnego uregulowania statusu tzw. tajnego agenta policji, co może powodować różnego rodzaju komplikacje. Wynika stąd więc postulat jak najszybszego ustawowego uregulowania tej kwestii.

Innego rodzaju problem, jaki może się pojawić, to ewentualne kolizje kompetencyjne pomiędzy uprawnieniami Policji i Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego a Centralnym Biurem Antykorupcyjnym. Często można było spotkać się również z pytaniami czy należało tworzyć zupełnie nową służbę, mającą zadania i uprawnienia zbliżone do tych, które posiada Policja oraz ABW. Pojawiały się bowiem opinie, że być może wystarczyłoby po prostu udoskonalić obecnie działające struktury, wprowadzić mechanizmy, które sprawiłyby, że walka z korupcją, stanowiącą istotnie poważny problem w naszym kraju, byłaby skuteczniejsza. Z pewnością najbliższa przyszłość pokaże, czy powołanie CBA było zasadne i jak będą układały się relacje Biura z pozostałymi służbami ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego.

W końcu należy pamiętać, że w związku ze wzrastającą komputeryzacją baz danych organów ścigania, konieczne jest również zwrócenie uwagi na skuteczną ochronę przed ewentualną kradzieżą zgromadzonych informacji operacyjnych, stanowiących tajemnicę. Jest to szczególnie istotne w dobie rosnącej w siłę przestępczości komputerowej, której jednym z przejawów są m.in. włamania do systemów informatycznych i kradzieże danych.

Wzrost znaczenia czynności operacyjno-rozpoznawczych wymaga także utrzymywania na wysokim poziomie systemu szkolenia funkcjonariuszy operacyjnych (zarówno w zakresie taktyki, jak i techniki kryminalistycznej), trzeba bowiem pamiętać, że nawet najnowocześniejsze, najbardziej zaawansowane środki techniczne będą bezużyteczne, jeżeli nie będą obsługiwane przez odpowiednio wykwalifikowany personel. Dlatego też wykorzystaniu

taktyki i techniki kryminalistycznej w działaniach operacyjnych należy nadać odpowiednią rangę.

Odnosząc się do praktycznego znaczenia badawczego powyższej monografii, należy zwrócić uwagę, że problematyka w niej zawarta dotyczy różnych gałęzi systemu prawa. Wprawdzie umiejscowiona jest na styku procesu karnego i nauki kryminalistyki, jednak swoim zasięgiem odnosi się również do problemu praw i wolności obywatelskich czy sfery dowodowej różnych dziedzin prawa. Wydaje się, że poszerza ona w istotny sposób horyzont współczesnych polskich badań, zarówno w zakresie procesu karnego, jak i nauki kryminalistyki, posiadając istotny walor poznawczy, nie tylko dla badaczy zajmujących się teoretycznymi aspektami czynności operacyjno-rozpoznawczych, ale też dla służb stosujących te czynności w praktyce. Potwierdzeniem tego było zainteresowanie w/w monografią ze strony przedstawicieli środowiska prawniczego oraz służb mundurowych (Policja, Żandarmeria Wojskowa).

Niezależnie od powyżej monografii, do zagadnień związanych z czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi, odniosłem się także w innych publikacjach naukowych, takich jak:

- *Sprawdzanie alibi za pomocą wywiadu policyjnego*, „Przegląd Policyjny” 2007, Nr 2, s. 188-195;
- *Rola czynności operacyjno-rozpoznawczych w uzyskiwaniu dowodów w procesie karnym*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2010, t. 26 Acta Universitatis Wratislaviensis; 3231), s. 195-208;
- *Czynności operacyjno-rozpoznawcze Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, [w:] G. Rdzanek, G. Tokarz (red.), Służby specjalne. Przeszłość i teraźniejszość, Wrocław 2009, s. 281-290;
- *Czynności operacyjno-rozpoznawcze jako forma realizacji zadań Straży Granicznej*, „Racja Stanu” 2011, Nr 2, Wrocław 2011, s. 123-131;
- *Kontrola operacyjna jako forma wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego*, [w:] A. Krzak, D. Gibas-Krzak (red.), Służby specjalne w systemie bezpieczeństwa państwa. Przeszłość – Teraźniejszość – Przyszłość. Materiały i studia, t. II, Szczecin – Warszawa 2012, s. 57-64;

- *Czynności operacyjno-rozpoznawcze Agencji Wywiadu jako forma realizacji zadań służby wywiadowczej*, [w:] K. Adamek, K. Wilczyńska (red.), *Bezpieczeństwo współczesnego świata. Aspekty bezpieczeństwa narodowego*, Poznań 2012, s. 321-329;
- *Inwigilacja jako sposób uzyskiwania informacji przez organy ścigania*, [w:] Z. Kegel (red.), *Współczesna kryminalistyka i nauki pokrewne w administracji*, Wałbrzych 2013, s. 83-98;
- *Współpraca społeczeństwa z policją w czynnościach operacyjno-rozpoznawczych*, [w:] P. Borszowski, P. Szymaniec, T. Moskal (red.), *Prawo i administracja dla regionu. Zagadnienia prawnofinansowe, prawnokarne oraz administracji innych państw*, nr 3, Wałbrzych 2015, s. 201-208;
- *Zasada praworządności i przestrzegania etyki zawodowej w czynnościach operacyjno-rozpoznawczych*, [w:] P. Borszowski, B. Detyna (red.), *Administracja publiczna. Zagadnienia prawne i koncepcje zarządzania*, Nr 2, Wałbrzych 2016, s. 79-87.

Publikacja *Sprawdzanie alibi za pomocą wywiadu policyjnego* odnosi się do jednej z metod weryfikacji linii obrony oskarżonego. Wywiad policyjny należy do najistotniejszych czynności operacyjno-rozpoznawczych w praktyce organów ścigania, a jego wykorzystanie umożliwia uzyskanie wielu cennych informacji (niejednokrotnie niemożliwych do zdobycia za pomocą działań oficjalnych), pozwalających na potwierdzenie lub obalenie alibi. Korzystanie z tego środka wymaga jednak właściwej taktyki działania, na której skoncentrowałem się w omówionym artykule.

Artykuł *Rola czynności operacyjno-rozpoznawczych w uzyskiwaniu dowodów w procesie karnym* porusza z kolei znaczenie informacji uzyskanych w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych dla postępowania karnego. Jest to jedno z fundamentalnych zagadnień gdy chodzi zarówno o problematykę czynności operacyjnych, jak też karno-procesową. W opracowaniu skonkludowałem, że rola czynności operacyjno-rozpoznawczych w procesie uzyskiwania dowodów może być dwojaka: w przypadku większości typów tych czynności (np. obserwacja, wywiad), mogą one stanowić najwyżej uzupełnienie czynności procesowych. Natomiast, w odniesieniu do czynności wymienionych w ustawie o Policji należy opowiedzieć się za możliwością bezpośredniego wykorzystania w procesie rezultatów czynności wymienionych w art.19, 19a i 19b ustawy o Policji, o czym świadczy zawarte w

ustawie wyraźne sformułowanie o uzyskiwaniu dowodów. Niezależnie jednak od tego czy w danym przypadku możemy mówić o bezpośrednim uzyskiwaniu dowodów za pomocą czynności operacyjnych, dla wartości dowodowej informacji zdobytych dzięki takim czynnościom, decydujące znaczenie będzie zawsze miała jakość i sposób ich utrwalenia. Oznacza to, że przy dokonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych należy w każdym przypadku kłaść szczególny nacisk na postępowanie zgodne z zasadami taktyki kryminalistycznej.

Natomiast w publikacji *Inwigilacja jako sposób uzyskiwania informacji przez organy ścigania* skoncentrowałem się przede wszystkim na zasadach taktycznych prowadzenia inwigilacji, które mają kluczowe znaczenie dla skutecznego wykonywania tej czynności.

W artykule *Współpraca społeczeństwa z policją w czynnościach operacyjno-rozpoznawczych* podniosłem z kolei kwestię kooperacji pomiędzy organami ścigania a społeczeństwem w zwalczaniu przestępczości w ważnym (choć wciąż budzącym kontrowersje) obszarze czynności operacyjno-rozpoznawczych. Należy pamiętać, że wykonywanie przez służby swoich ustawowych zadań nie będzie w pełni skuteczne przy bierniej postawie obywateli, powinni oni bowiem być w jak najszerszym stopniu włączeni w tę działalność. Wymaga to z jednej strony pewnego „przybliżenia” organów ścigania społeczeństwu, z drugiej zaś – wykształcenia się wśród ludzi przekonania, że walka z przestępczością leży w partykularnym interesie każdej jednostki, a nie tylko pojmowanego niekiedy abstrakcyjnie państwa.

Wreszcie, publikacja *Zasada praworządności i przestrzegania etyki zawodowej w czynnościach operacyjno-rozpoznawczych* odnosi się do jednej z kluczowych zasad pracy operacyjnej, odgrywającej podstawową rolę w unikaniu nadużyć podczas prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych.

Pozostałe publikacje wchodzące w zakres omawianego obszaru badawczego dotyczą czynności operacyjno-rozpoznawczych leżących w zakresie uprawnień poszczególnych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo państwa, przy czym skoncentrowałem się tutaj wyłącznie na czynnościach wymienionych w ustawach regulujących funkcjonowanie tych służb.

Warto nadmienić, że wszystkie opracowania dotyczące problematyki kryminalistycznej stanowią nie tylko część dorobku naukowego, ale także ściśle wiążą się z realizowaną przeze mnie działalnością dydaktyczną.

Drugi z obszarów badawczych, którymi zajmuję się dotyczy postępowania karnego oraz zagadnień z pogranicza problematyki prawnokarnej i kryminalistycznej. Wiąże się on przede wszystkim ze stosowaniem środków zapobiegawczych (w tym przede wszystkim tymczasowego aresztowania), a także uzyskiwaniem dowodów oraz kryminalistycznymi badaniami dokumentów.

W tym zakresie należy wymienić przede wszystkim moją monografię:

- *Tymczasowe aresztowanie w kontekście zasady domniemania niewinności. Aspekty karnoprocesowe i prawnomiędzynarodowe, Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław 2012, ss. 316.*

Przedmiotem w/w monografii jest problematyka tymczasowego aresztowania w kontekście zasady domniemania niewinności z uwzględnieniem aspektów zarówno prawa wewnętrznego, jak i międzynarodowego.

Temat ten został przeze mnie podjęty, ponieważ zasługiwał na omówienie z kilku powodów. Przede wszystkim dlatego, że tymczasowe aresztowanie jest rodzajem środka zapobiegawczego, a więc instrumentu o niezwykle istotnym znaczeniu dla procesu karnego, służącego w pierwszej kolejności zapewnieniu prawidłowego toku tego procesu. Właściwy zaś przebieg czynności procesowych jest niezbędnym warunkiem powodzenia całego postępowania, którego efektem końcowym powinno być dojście do prawdy obiektywnej, pociągnięcie do odpowiedzialności sprawcy czynu zabronionego oraz uwzględnienie prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego. Rola środków zapobiegawczych w realizacji celów postępowania karnego jest więc znacząca. Wśród środków tych niewątpliwie szczególną rolę odgrywa tymczasowe aresztowanie. Z jednej strony, jest to instrument charakteryzujący się dużą skutecznością; odizolowanie oskarżonego, umieszczenie go w areszcie, stanowi najlepszą gwarancję, że osoba ta nie będzie utrudniała postępowania karnego (a przynajmniej jej możliwości w tym zakresie zostaną poważnie ograniczone). Z drugiej zaś strony, stosowanie tego środka zapobiegawczego może budzić kontrowersje z punktu widzenia zasad procesu karnego, zwłaszcza w kontekście niezwykle ważnej zasady domniemania niewinności oskarżonego. Wynika to z faktu, że środek ten stanowi swego rodzaju odstępstwo od tej zasady. Przewidziane w prawie przesłanki tymczasowego aresztowania świadczą bowiem o tym, że wydając postanowienie o zastosowaniu tego środka zapobiegawczego, siłą rzeczy należy założyć dosyć wysokie prawdopodobieństwo winy osoby oskarżonej. Samo zresztą postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania, w odróżnieniu od kończącego postępowanie wyroku skazującego, opiera się w większym stopniu na przypuszczeniach, podejrzaniach odnośnie osoby aresztowanej i ewentualnej możliwości utrudniania przez nią

procesu. Pomimo tych wątpliwości, należy jednak zaznaczyć, że w wielu przypadkach stosowanie tego instrumentu jest wręcz niezbędne, aby można było zapewnić prawidłowy tok postępowania karnego. Trzeba bowiem pamiętać, że osoby pociągane do odpowiedzialności karnej, mogą podejmować próby ukrywania się, zacierać ślady, niszczyć przedmioty mające znaczenie dowodowe czy też nakłaniać świadków do składania fałszywych zeznań lub wpływać negatywnie na współoskarżonych. Stosowanie z kolei wyłącznie nieizolacyjnych środków zapobiegawczych nie w każdym przypadku okazuje się wystarczające. Z instytucji tymczasowego aresztowania należy więc korzystać w sposób rozważny, tak aby z jednej strony zapewniony był sprawny i niezakłócony przebieg procesu, a z drugiej strony należy unikać stosowania tego środka w sposób nadmierny czy też w sytuacjach dalece niejednoznacznych.

Drugim powodem, dla którego podjąłem się tego tematu jest fakt, że niejednokrotnie wiele wątpliwości budzi praktyka stosowania tymczasowego aresztowania, a zwłaszcza opieranie się na pozaprocesowych przesłankach orzekania tego środka. W szczególności dotyczy to niebezpieczeństwa sięgania po areszt w celu uzyskania informacji od aresztowanego (areszt wydobywczy) czy wręcz stosowania tego instrumentu jako swoistego środka represji karnej, w celu (przykładowo) zaspokojenia oczekiwań opinii publicznej. Należy stwierdzić, że posługiwanie się tego typu argumentami jest niedopuszczalne właśnie m.in. ze względu na zasadę domniemania niewinności, ponieważ o ile kara kryminalna, stosowana jest wobec osoby skazanej wyrokiem sądu i powinna także w pewnym zakresie odpowiadać oczekiwaniom społeczeństwa, to środek zapobiegawczy orzekany jest wobec osoby w dalszym ciągu niewinnej w świetle prawa. Z tego też względu, w aktach normatywnych (zarówno prawa krajowego, jak i międzynarodowego) znajdują się regulacje przyznające pierwszeństwo procesowym funkcjom tymczasowego aresztowania i ograniczające możliwość posługiwania się tym środkiem w celach nie związanych w żaden sposób z zapewnieniem prawidłowego toku postępowania karnego. Powyższa kwestia wiąże się zresztą z przedstawioną wcześniej, gdyż z niej także wypływa postulat racjonalnego posługiwania się izolacyjnym środkiem zapobiegawczym.

I wreszcie po trzecie, argumentem przemawiającym za poruszeniem problematyki tymczasowego aresztowania w kontekście zasady domniemania niewinności jest fakt, że zagadnienie to nie było dotąd w sposób kompleksowy omawiane w literaturze. Można wprawdzie wskazać liczne publikacje odnoszące się do tymczasowego aresztowania, jednak brakowało szerszego odniesienia do relacji między tym środkiem zapobiegawczym a zasadami procesu karnego, w tym także w stosunku do zasady domniemania niewinności.

inib

Alman

W nauce stosunkowo rzadko i w niepełny sposób odnoszono się też do zagadnień związanych z funkcjonowaniem tymczasowego aresztowania w kontekście obowiązujących umów międzynarodowych.

Przeprowadzona analiza zagadnień związanych z tematyką powyższej monografii, pozwoliła wyciągnąć następujące wnioski:

– *Obowiązujące regulacje prawne (zarówno prawa krajowego, jak i międzynarodowego) zasadniczo zabezpieczają realizację zasady domniemania niewinności w procesie stosowania tymczasowego aresztowania*

Tymczasowe aresztowanie jest przedmiotem regulacji zarówno aktów prawa międzynarodowego (szczególną rolę odgrywają tutaj przepisy Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych), jak też prawa wewnętrznego. Akty prawa międzynarodowego wyznaczają przy tym jedynie pewne standardy, w których powinny poruszać się państwa-sygnatariusze, ustanawiając przepisy odnoszące się do tej kwestii. Obowiązanie w prawie karnym procesowym zasady domniemania niewinności wymaga, aby akty normatywne regulujące problematykę tymczasowego aresztowania precyzyjnie regulowały podstawy jego stosowania oraz gwarantowały, aby środek ten spełniał swoje funkcje, spośród których podstawową jest zapewnienie prawidłowego toku postępowania. Istotne znaczenie ma w tym kontekście także realizacja zasady minimalizowania izolacyjnych środków zapobiegawczych. Oznacza to, że stosowanie tymczasowego aresztowania nie może być regułą; pozbawianie wolności osób nie skazanych wyrokiem sądowym powinno mieć miejsce wyłącznie wówczas, gdy nie ma innej możliwości zagwarantowania niezakłóconego przebiegu postępowania karnego.

Wspomniane akty prawa międzynarodowego mają oczywiście pewne mankamenty; należą do nich przede wszystkim pewien brak precyzji zawartych w nich regulacji (dotyczy to także kluczowego art.5 ust.1 lit. c) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka). Z kolei w przypadku skarg kierowanych do Komitetu Praw Człowieka w oparciu o Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, problemem jest długotrwałe postępowanie oraz nieprzestrzeganie opinii Komitetu, co wynika z braku istnienia prawnego mechanizmu wymuszającego na państwie wykonanie poglądu Komitetu. Mankamenty te (zwłaszcza wspomniany częściowy brak precyzji uregulowań prawnomiędzynarodowych) sprawiają więc, że na organach wewnętrznych państwa spoczywa duża odpowiedzialność zarówno w zakresie stanowienia prawa, jak też jego stosowania tak, aby standardy ochrony praw człowieka (w tym zasada domniemania niewinności) były przestrzegane w procedurze stosowania tymczasowego aresztowania.

Odnosząc się z kolei do aktów prawa wewnętrznego, należy stwierdzić, że obecne regulacje, zawarte w Kodeksie postępowania karnego, również chronią w wystarczającym stopniu przestrzeganie zasady domniemania niewinności w procedurze stosowania omawianego środka przymusu. Przede wszystkim wyraźnie dają pierwszeństwo procesowej funkcji tymczasowego aresztowania, traktując funkcje pozaprocesowe jako akcesoryjne. Pozytywnie należy ocenić rezygnację, w obecnym Kodeksie postępowania karnego, z instytucji obligatoryjnego tymczasowego aresztowania czy z podstawy jego stosowania w postaci znacznego stopnia społecznego niebezpieczeństwa czynu. Tego typu regulacje umożliwiały bowiem szerokie stosowanie aresztu w celach represyjnych. Dotyczyło to głównie przestanki znacznego stopnia społecznego niebezpieczeństwa czynu, której praktycznie nie trzeba było uzasadniać, a nawet gdy przesłankę tę chciało się wykazać, to było to niezwykle łatwe, z uwagi na daleko posuniętą ocenność kryteriów.

Zaletą z punktu widzenia zasady domniemania niewinności jest także powierzenie decyzji o zastosowaniu izolacyjnego środka zapobiegawczego organowi w pełni bezstronnemu, jakim jest niezawisły sąd. Istotną rolę spełniają tutaj również przepisy dotyczące odpowiedzialności Skarbu Państwa za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, umożliwiające chociażby częściowe zrekompensowanie strat, jakie osoba niewinna poniosła wskutek błędnej decyzji organu procesowego. Regulacje te są przy tym zgodne ze standardami wyznaczanymi przez wiążące Polskę akty prawa międzynarodowego.

Pomimo wskazanych zalet, również regulacje krajowe cechują się pewnymi mankamentami. Jednym z nich jest brak procedury umożliwiającej dochodzenie odszkodowania we wszystkich sytuacjach, gdy nadmierna długość tymczasowego aresztowania naruszała art.5 ust.3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Innym poważnym problemem jest wciąż niezadowolająca realizacja prawa oskarżonego do wglądu do akt w sprawach związanych ze stosowaniem tymczasowego aresztowania. W tym zakresie również celowe wydają się zmiany w ustawodawstwie. Dotyczy to w szczególności art.156 §5a K.p.k., który obecnie dopuszcza możliwość wyłączenia w całości prawa zaznajomienia się podejrzanego z aktami sprawy zawierającymi dowody wskazane we wniosku; ponadto przyznaje on kompetencje do decydowania o odmowie wyrażenia zgody na udostępnienie akt prokuratorowi działającemu na prawach strony w tym postępowaniu. Tego typu mankamenty powinny zostać wyeliminowane, aby można było mówić w pełni o rzetelnej procedurze stosowania tymczasowego aresztowania.

– Przypadki stosowania tymczasowego aresztowania w zbadanych sprawach wskazują, że organy procesowe we właściwy sposób interpretowały zasadniczą, procesową funkcję tymczasowego aresztowania; przesłanki pozaprocesowe odgrywały rolę akcesoryjną

Obok odpowiednich regulacji prawnych, zasadnicze znaczenie ma praktyka stosowania tymczasowego aresztowania. Należy tutaj w szczególności podkreślić, że instrument ten ma być jedynie środkiem służącym określonej celowi, nie zaś celem samym w sobie; bezwzględny priorytet powinien więc być przyznany funkcji procesowej tymczasowego aresztowania. Oznacza to konieczność przyjęcia przez sąd postawy neutralnej wobec osoby, w stosunku do której ten środek ma być zastosowany, unikanie jakiegokolwiek apriorycznego zakładania winy oskarżonego. Należy także pamiętać, że instytucja tymczasowego aresztowania oparta jest na wyjątkowości jej stosowania, a zatem pierwszeństwo powinny mieć wolnościowe środki zapobiegawcze – o tym fakcie również musi pamiętać organ procesowy, rozważając w jaki sposób najlepiej zagwarantować niezakłócony przebieg postępowania.

Przeprowadzone badania wykazują, że sądy w sposób racjonalny posługiwały się omawianym instrumentem procesowym. Widoczne jest to w przesłankach leżących u podstaw postanowień o tymczasowym aresztowaniu. Zdecydowana przewaga podstaw procesowych oraz duża rezerwa w posługiwaniu się wyłącznie takimi argumentami, jak grożąca oskarżonemu surowa kara bądź obawa popełnienia nowego przestępstwa, świadczą o właściwym rozumieniu istoty tego środka zapobiegawczego. Czynnikiem wskazującym, że sądy prawidłowo podchodziły do kwestii stosowania tymczasowego aresztowania jest także fakt niewielkiej liczby zażaleń na postanowienia w tym przedmiocie oraz sporadyczność ich uwzględniania. Podobnie, znikoma liczba wniosków o odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie świadczy o tym, że praktyka posługiwania się izolacyjnym środkiem zapobiegawczym w sądach objętych badaniami nie powinna budzić większych zastrzeżeń.

– Właściwe posługiwanie się środkiem zapobiegawczym w postaci tymczasowego aresztowania wymaga należytego podejścia i umiejętności ze strony podmiotów odpowiedzialnych za jego stosowanie

Pomimo, że istniejące regulacje prawne odnoszące się do tymczasowego aresztowania są w większości słuszne i zasadniczo chronią standardy wynikające z zasady domniemania niewinności, a praktyka stosowania tego instrumentu w badanych sprawach nie budziła zastrzeżeń, to jednak (na co wskazuje chociażby orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka) sposób posługiwania się izolacyjnym środkiem zapobiegawczym w skali całego

kraju, wykazuje nadal pewne mankamenty. Wciąż problemem pozostaje niejednokrotnie przewlekłość postępowania, której wyeliminowanie wymaga podjęcia działań zarówno legislacyjnych, jak i praktycznych. Problem ten może zostać częściowo rozwiązany chociażby poprzez szybszą kontrolę instancyjną postanowień o zastosowaniu lub przedłużaniu tymczasowego aresztowania przy jednoczesnym wprowadzeniu instrukcyjnego terminu 7 dni na rozpoznanie zażalenia przez sąd drugiej instancji. Ponadto, w wymiarze praktycznym, niezbędna jest poprawa „komunikacji” między podmiotami uczestniczącymi w procedurze związanej ze stosowaniem tymczasowego aresztowania. Pod tym względem za trafny należy uznać pogląd A. Murzynowskiego, zdaniem którego konieczne jest odstępianie od praktyki przekazywania sądom wyższego rzędu wszystkich akt aktualnie rozpatrywanej sprawy, gdy zachodzi potrzeba wydania postanowienia o przedłużeniu tymczasowego aresztowania, gdyż praktyka taka wstrzymuje nieraz wielokrotnie tok całego postępowania. Sądy podejmujące tego rodzaju incydentalne decyzje, powinny opierać się głównie na ustnym przebiegu swego posiedzenia, odbywanego z udziałem stron lub ich obrońców, poprzestając jedynie na korzystaniu z kopii takich dokumentów, które wiążą się ściśle z rozpatrywaną kwestią procesową³.

Problemem pozostaje niestety także niewystarczające przygotowanie sędziów. Niejednokrotnie sędziami w ostatnim okresie (odkąd zniesiono stanowisko asesora) są osoby z małym doświadczeniem. Przygotowanie takiego sędziego do prowadzenia spraw karnych jest często niedostateczne. Właśnie w takich realiach może dochodzić do stosowania tymczasowego aresztowania zgodnie z wnioskiem, jednak bez szczegółowego zapoznania się ze sprawą, a w konsekwencji – do podjęcia decyzji o niesłusznym orzeczeniu izolacyjnego środka zapobiegawczego. Działania zmierzające do zmiany tego stanu rzeczy powinny być podejmowane już na etapie studiów prawniczych (podczas których większą uwagę należałoby poświęcać zajęciom praktycznym), a następnie pogłębiane w trakcie aplikacji. Ponadto zasadnym byłoby zrealizowanie powracającego co jakiś czas pomysłu całkowitej zmiany systemu mianowania sędziów; zawód sędziego powinien być ukoronowaniem kariery prawniczej i dopiero wówczas można byłoby mówić o doświadczeniu nie tylko zawodowym, ale też życiowym, bardzo pożądanym na takim stanowisku.

Pewnym rozwiązaniem (wymagającym jednak istotnych zmian w ustawodawstwie oraz nakładów finansowych), pozwalającym rozwiązać część problemów związanych ze stosowaniem tymczasowego aresztowania w praktyce, mógłby być też powrót do instytucji

³ A. Murzynowski, Podstawowe zasady rzetelnego procesu a problem różnicowania form postępowania w sprawach o przestępstwa, „Prokuratura i Prawo” 2001, Nr 1, s. 21.

sędziego śledczego. Propozycje takie, w różnych okresach, były wielokrotnie formułowane w doktrynie⁴; obecnie również rozwiązaniu to jest coraz częściej postulowane⁵. Powierzenie uprawnień w zakresie tymczasowego aresztowania sędziemu śledczemu mogłoby wpłynąć na zmniejszenie liczby przypadków nieuzasadnionego stosowania tego środka zapobiegawczego, pod warunkiem jednak powoływania na to stanowisko najbardziej doświadczonych sędziów; spraw związanych z pozbawieniem człowieka wolności nie wolno bowiem powierzać osobom nie w pełni do tego przygotowanym. Problemem w tym wypadku może być jednak brak odpowiednio licznej kadry sędziowskiej, a także konieczność stworzenia odpowiedniego systemu motywacyjnego, który sprzyjałby temu, że na stanowisko sędziego śledczego powoływani byłiby najbardziej doświadczeni sędziowie. Instytucja sędziego śledczego mogłaby zresztą być przydatna także na innych etapach procesu karnego, szczególnie w fazie postępowania sądowego, kiedy to wiele czynności, w których brałby udział sędzia śledczy nie trzeba byłoby ponownie powtarzać przed sądem.

Powyższa monografia oparta została o bogaty materiał badawczy. Odnośnie praktycznego wykorzystania wyników osiągniętych badań, uważam, że opracowanie to może być przydatne zarówno pod względem teoretycznym, jak również pod kątem praktyki prokuratorskiej i sędziowskiej, w związku ze stosowaniem tymczasowego aresztowania. Warto dodać, że wydanie przedstawionej monografii zostało sfinansowane częściowo z środków uzyskanych w ramach Konkursu na Wewnętrzne Projekty Badawcze na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego (Wewnętrzny Projekt Badawczy Nr 2060/M/ISM/2012).

Oprócz omówionej wyżej monografii, odzwierciedleniem moich zainteresowań w zakresie postępowania karnego oraz problematyki z pogranicza problematyki prawnokarnej i kryminalistycznej są następujące publikacje:

- *Falszywe przyznanie się do winy (falszywe samooskarżenie)*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2005, t. LXXII, s. 87-94;

⁴ Zob. S. Śliwiński, Zasadnicze problemy nowej kodyfikacji prawa karnego procesowego, „Nowe Prawo” 1957, Nr 3, s. 5-6; A. Kaftal, Podstawowe problemy nowelizacji kodeksu postępowania karnego, „Palestra” 1981, Nr 6, s. 51-52; A. Kaftal, Sędzia śledczy, „Gazeta Prawnicza” 1981, Nr 5-6, s. 15; S. Waltoś, Model polskiego procesu karnego *de lege ferenda*, „Państwo i Prawo” 1981, Nr 3, s. 31; A. Murzynowski, Problem wprowadzenia instytucji sędziego śledczego, „Państwo i Prawo” 1982, Nr 3-4, s. 16 i nast.

⁵ Zob. np. wywiad P. Wojewódki z prof. Jerzym Stępnem z 19 stycznia 2012 r., <http://www.polskieradio.pl/7/158/Artykul/520452,Sedzia-sledczy-lekiem-na-wymiar-sprawiedliwosci> dostęp 31.05.2012.

- *Specyfika przesłuchania dzieci i nieletnich. Wartość dowodowa ich zeznań (wyjaśnień)*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2008, t. LXXVIII, s. 173-179;
- *Europejski Nakaz Aresztowania jako szczególny przykład współpracy międzynarodowej w sprawach karnych*, „Racja Stanu” 2010, Nr 2, s. 41-49;
- *Tymczasowe aresztowanie w świetle prawa międzynarodowego*, „Racja Stanu” 2011, Nr 2, s. 133-141;
- *Funkcja prewencyjna tymczasowego aresztowania*, „Prokuratura i Prawo” 2012, Nr 7-8, s. 139-147;
- *Problem funkcji represyjnej tymczasowego aresztowania*, [w:] Z. Kegel (red.), *Współczesna kryminalistyka i nauki pokrewne w administracji*, Wałbrzych 2013, s. 19-29;
- *Il documento nella legge penale polacca e nella criminalistica*, „Economia e Diritto” 2013, Numero 4, zasób elektroniczny: <http://www.economiaediritto.it/il-documento-nella-legge-penale-polacca-e-nella-criminalistica/>;
- *Il perito nel diritto penale polacco e nel procedimento dinanzi alla Corte Penale Internazionale*, „Economia e Diritto” 2014, Numero 1, zasób elektroniczny: <http://www.economiaediritto.it/il-perito-nel-diritto-penale-polacco-e-nel-procedimento-dinanzi-alla-corte-penale-internazionale/>;
- *Provisional detention in activity of the International Criminal Tribunal for Rwanda*, „Racja Stanu” 2014, Nr 2 (16), Wrocław 2014, s. 143-149;
- *Czy biling telefoniczny jest dokumentem?*, [w:] R. Cieśla (red.), *Dokument i jego badania (Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii UW)*, Wrocław 2014, s. 347-352;
- *Compensation for Unfair Remand in Polish Penal Law*, „Economia e Diritto” 2015, Numero 11, zasób elektroniczny: <http://www.economiaediritto.it/compensation-for-unfair-remand-in-polish-penal-law/>;
- *Taktyka przesłuchania biegłego w postępowaniu karnym*, [w:] R. Cieśla (red.), *Współczesna problematyka badań dokumentów*, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego (Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego), Wrocław 2015, s. 209-215;
- *Gli enti di certificazione internazionale dei periti esperti in analisi criminalistica dei documenti*, „Economia e Diritto” 2016, Numero 12, zasób elektroniczny:

<http://www.economiaediritto.it/gli-enti-di-certificazione-internazionale-dei-periti-esperti-in-analisi-criminalistica-dei-documenti/>;

- *Terroryzm ekologiczny jako przestępstwo*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2017, t. CIX, Acta Universitatis Wratislaviensis No3775, s. 263-276;
- *Ekspertyza dokumentów w postępowaniu cywilnym*, [w:] R. Cieśla (red.), Zagadnienia dowodu z ekspertyzy dokumentów, Wrocław 2017, s. 433-443.

Opisując dorobek naukowy w obszarze związanym z problematyką karnoprocesową i kryminalistyczną, należy zacząć od publikacji odnoszącej się do kwestii związanych z psychologią sądową i uzyskiwaniem dowodów, a mianowicie: *Fałszywe przyznanie się do winy (fałszywe samooskarżenie)*. Podjąłem w niej przede wszystkim próbę odpowiedzi na pytanie o przyczyny fałszywych samooskarżeń oraz podkreśliłem konieczność szczególnie krytycznego podejścia do przypadków, gdy oskarżony przyznaje się do winy.

Natomiast w publikacji *Specyfika przesłuchania dzieci i nieletnich. Wartość dowodowa ich zeznań (wyjaśnień)*, koncentruję się na zasadach taktycznych przesłuchania dzieci i nieletnich i odnoszę się do znaczenia ich zeznań dla postępowania karnego. Złożoność czynników, które wiążą się z przesłuchiowaniem dziecka bądź nieletniego sprawiają, że znajomość zasad taktyczno-kryminalistycznych w takich przypadkach jest wręcz niezbędnym warunkiem skuteczności czynności przesłuchania w odniesieniu do tej kategorii osób.

Z kolei artykuł *Europejski Nakaz Aresztowania jako szczególny przykład współpracy międzynarodowej w sprawach karnych* odnosi się do charakteru prawnego Europejskiego Nakazu Aresztowania (ENA), będącego jednym z instrumentów współpracy międzynarodowej państw UE w sprawach karnych. W artykule położyłem nacisk na wykazanie odrębności tej instytucji i podkreślenie różnic pomiędzy ENA a zbliżonymi instytucjami prawnymi, takimi jak ekstradycja i list gończy.

Publikacja *Tymczasowe aresztowanie w świetle prawa międzynarodowego* porusza zagadnienie prawnomiędzynarodowego umocowania instytucji tymczasowego aresztowania. W szczególności zwróciłem tutaj uwagę na konieczność przestrzegania praw człowieka przy korzystaniu z instytucji tymczasowego aresztowania, która to konieczność wynika z takich aktów prawa międzynarodowego, jak Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Europejska Konwencja Praw Człowieka i Podstawowych Wolności czy Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych.

Natomiast publikacja *Funkcja prewencyjna tymczasowego aresztowania*, porusza problematykę jednej z pozaprocesowych funkcji tymczasowego aresztowania – funkcji prewencyjnej. Funkcja ta zasługiwała na omówienie przede wszystkim z uwagi na jej niejednoznaczną ocenę w doktrynie prawa karnego procesowego; z jednej bowiem strony, wpisuje się ona w samą istotę tymczasowego aresztowania (którego rolą jest przede wszystkim zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego), z drugiej zaś – może budzić wątpliwości z uwagi na obowiązującą zasadę domniemania niewinności. Wynika stąd postulat bardzo ostrożnego posługiwania się argumentem prewencji przy podejmowaniu decyzji w przedmiocie tymczasowego aresztowania.

Opracowanie *Problem funkcji represyjnej tymczasowego aresztowania* również stanowi kontynuację badań nad pozaprocesowymi funkcjami tymczasowego aresztowania. Podnoszę w nim konieczność właściwego rozumienia funkcji represyjnej, która powinna służyć realizacji funkcji prewencyjnej. Natomiast nie może być ona utożsamiana z tym aspektem kary kryminalnej, który polega na zadośćuczynieniu społecznemu poczuciu sprawiedliwości.

Publikacją łączącą aspekty kryminalistyczne i prawnokarne jest artykuł *Il documento nella legge penale polacca e nella criminalistica*, wydany we włoskim periodyku naukowym „Economia e Diritto”. Zwróciłem w nim przede wszystkim uwagę na fakt, że istnieją różne podejścia do definiowania istoty dokumentu w prawie karnym i w kryminalistyce, co nie jest sytuacją korzystną. Niepełna zgodność w rozumieniu pojęcia dokumentu może być bowiem przyczyną nieporozumień, które nie powinny mieć miejsca, biorąc pod uwagę ściśle związki pomiędzy prawem karnym a kryminalistyką. Wydaje się więc, że celowe byłoby wypracowanie „wspólnego stanowiska” odnośnie definiowania dokumentu. Najwłaściwsze byłoby przy tym przyjęcie definicji zbliżonej do tej, która przyjęta jest w kryminalistyce (na taką konieczność już dawno zwracano zresztą uwagę w literaturze⁶). Nauka kryminalistyki unika bowiem tej niejednoznaczności w definiowaniu pojęcia dokumentu (którą odznacza się z kolci prawo karne), co jest niewątpliwą zaletą, pozwalającą uniknąć nieporozumień dotyczących istoty dokumentu. Definicja obowiązująca w kryminalistyce ma przy tym w pewnym sensie szerszy zakres; o ile bowiem w świetle prawa karnego dokumentem jest jedynie treść pojęciowa, o tyle w przypadku kryminalistyki pojęcie dokumentu obejmuje także inne elementy (np. rysunek bądź obraz wykonany ręcznie lub za pomocą innego urządzenia). Kryminalistyczna definicja dokumentu pozwala więc objąć tym pojęciem także niektóre

⁶ Zob. Z. Kegel, *Dowód z ekspertyzy pismoznawczej w polskim procesie karnym*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1973, s. 37.

informacje elektroniczne, odgrywające coraz większą rolę we współczesnym procesie karnym (np. billing telefoniczny). Podejście takie wydaje się być tym samym właściwą odpowiedzią na dokonujący się postęp techniczny, za którym zarówno prawo karne, jak i kryminalistyka, nie mogą pozostawać w tyle.

Artykuł *Il perito nel diritto penale polacco e nel procedimento dinanzi alla Corte Penale Internazionale* stanowi z kolei analizę porównawczą wykorzystania instytucji biegłego w prawie polskim oraz w postępowaniu przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym. W konkluzji stwierdziłem w nim, że regulacje prawne odnoszące się do biegłych w polskim prawie karnym i w przepisach dotyczących funkcjonowania MTK wydają się być w znacznym stopniu odpowiednie; wprawdzie przepisy polskie są pod tym względem bardziej szczegółowe, jednak praktyka funkcjonowania MTK świadczy o tym, że również regulacje prawa międzynarodowego są wystarczające, a przy tym zawierają pewne rozwiązania, które mogłyby zostać zaadaptowane także w prawie polskim. Jednym z najistotniejszych czynników decydujących o przydatności biegłych jest bowiem ich fachowość, stąd też za uzasadnione uznałem sformułowanie postulatu *de lege ferenda*, aby (wzorem rozwiązań istniejących w przepisach prawnych MTK) wprowadzić w prawie polskim wymóg posiadania przez biegłego doświadczenia zawodowego w danej dziedzinie. Dodatkowym czynnikiem pozwalającym na zapewnienie wysokiego poziomu fachowości biegłych byłoby stworzenie odpowiedniego systemu „rekrutacji” kandydatów na biegłych. Z tego też względu za jak najbardziej słuszny należy uznać podnoszony w literaturze postulat utworzenia specjalnej komisji egzaminacyjnej, sprawdzającej kwalifikacje kandydatów na biegłych. Uzależnienie możliwości samodzielnego wykonywania ekspertyz dopiero po zdaniu egzaminu państwowego przed tego typu komisją zapobiegałoby z pewnością przeprowadzaniu ekspertyz przez osoby o niewystarczających kwalifikacjach⁷.

W obszarze związanym z postępowaniem karnym mieści się również publikacja w języku angielskim *Provisional Detention in Activity of the International Criminal Tribunal for Rwanda*. Przybliży ona kwestię podstaw prawnych stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego przez sąd międzynarodowy, jakim jest Międzynarodowy Trybunał Karny dla Rwandy.

Z problematyką kryminalistyczną i karnoprosesową ściśle wiąże się publikacja *Czy billing telefoniczny jest dokumentem?*. Poruszyłem w niej bardzo aktualną obecnie kwestię

⁷ Z. Kegel, Ekspertyza i jej wykonawca, [w:] Z. Kegel (red.), Współczesna kryminalistyka i nauki pokrewne w administracji, Wałbrzych 2013, s. 149.

istoty prawnej danych billingowych, które odgrywają coraz większą rolę we współczesnych postępowaniach sądowych, w tym również w postępowaniu karnym. W konkluzji stwierdzam, że odpowiedź na pytanie czy billing telefoniczny jest dokumentem, nie jest jednoznaczna i zależy od przyjętego podejścia. Z punktu widzenia prawa karnego wydruk z billingu powinien zostać zaliczony do dowodów rzeczowych, a nie dowodów z dokumentu i tak też w związku z tym powinien być traktowany w praktyce stosowania prawa. Nie należy jednak tracić z pola widzenia definicji dokumentu, które obowiązują na gruncie kryminalistyki; przyjmując podejście stosowane w kryminalistyce wydruk z billingu mieści się więc w pojęciu dokumentu, bowiem zawiera określoną treść i utrwalony jest techniką umożliwiającą późniejsze jednoznaczne odtworzenie.

Opublikowany w języku angielskim artykuł *Compensation for Unfair Remand in Polish Penal Law* stanowi analizę regulacji prawnych dotyczących ważnego zagadnienia polskiego prawa karnego procesowego, a mianowicie odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie. Należy bowiem pamiętać, że tymczasowe aresztowanie powoduje poważne konsekwencje dla osoby oskarżonej i może budzić szereg wątpliwości, głównie z punktu widzenia zasady domniemania niewinności. Dotyczy to zwłaszcza przypadków, gdy osoba zostanie uniewinniona, a tymczasowe aresztowanie okaże się oczywiście niesłuszne. W takich sytuacjach odszkodowanie minimalizuje (przynajmniej w pewnym stopniu) negatywne skutki pozbawienia wolności.

Publikacja *Taktyka przesłuchania biegłego w postępowaniu karnym* dotyczy zasad taktycznych przesłuchania biegłego, która to czynność może stanowić ważny etap uzyskiwania jego opinii. Odniosłem się tutaj do całokształtu działań wykonywanych w tym zakresie, począwszy od tych o charakterze wstępnym, aż po sam przebieg przesłuchania. Zasadniczy wniosek, który wynika z przeprowadzonej analizy to, że wartość informacji uzyskanych w ramach przesłuchania biegłego zależy w dużym stopniu od taktyki jego przeprowadzania. Stosowanie się do właściwych zasad taktycznych sprawia bowiem, że ryzyko popełnienia błędu w ustaleniach jest zminimalizowane, a w konsekwencji, taką opinię biegłego trudniej jest wówczas podważyć w postępowaniu przed sądem.

Problematyka związana z biegłymi jest również tematem artykułu *Gli enti di certificazione internazionale dei periti esperti in analisi criminalistica dei documenti*, poruszającej rolę podmiotów certyfikujących biegłych z zakresu kryminalistycznych badań dokumentów, na skalę międzynarodową. Podmioty takie w sposób bezstronny oceniają kwalifikacje osoby, która może występować w postępowaniu sądowym jako biegły, stwierdzając fakt posiadania przez nią wiadomości specjalnych.

Nieco inny charakter ma artykuł *Terroryzm ekologiczny jako przestępstwo*, gdyż wchodzi on bardziej w zakres prawa karnego materialnego niż procesowego. Jego celem jest próba umiejscowienia terroryzmu ekologicznego wśród czynów penalizowanych przez polskie prawo karne. Analiza polskich regulacji prawnych pozwoliła wyciągnąć tutaj zasadniczy wniosek, że nie każde działanie, które w sensie politologicznym mogłoby potencjalnie zostać zakwalifikowane jako ekoterroryzm, nosi znamiona przestępstwa o charakterze terrorystycznym w świetle polskiego prawa karnego. Ponadto w artykule tym przeanalizowałem celowość stworzenia w polskim prawie karnym oddzielnej kategorii przestępstwa terroryzmu ekologicznego i ustanowienia odrębnych sankcji karnych za tego rodzaju czyny, opowiadając się przeciwko takiemu rozwiązaniu. Sformułowałem również postulaty *de lege ferenda* odnośnie penalizacji finansowania terroryzmu ekologicznego.

Wreszcie publikacja *Ekspertyza dokumentów w postępowaniu cywilnym* wskazuje jak istotną rolę odgrywa kryminalistyka nie tylko w sprawach karnych, ale także cywilnych. Ekspertyza dokumentów stanowi ważny, a niekiedy wręcz niezbędny element postępowania cywilnego. Należy bowiem pamiętać, że sąd często nie jest w stanie ocenić autentyczności dokumentu samodzielnie (np. gdy zachodzi podejrzenie jego podrobienia lub przerobienia). W takich przypadkach niezbędne jest skorzystanie z pomocy biegłego. Wydana przez niego opinia może mieć kluczowe znaczenie dla rozpoznawanej sprawy, stąd istotne jest, aby dysponował on szerokimi i nie budzącymi wątpliwości kompetencjami. Ponadto, wykorzystanie ekspertyzy dokumentów wymaga właściwego podejścia oraz stosownej wiedzy także od organu procesowego, co jest ważne zwłaszcza na etapie przesłuchania biegłego oraz oceny sporządzonej przez niego opinii.

Trzecim obszarem, na którym koncentrują się moje badania naukowe, są aspekty prawne współczesnych stosunków międzynarodowych, z uwzględnieniem spraw związanych z bezpieczeństwem, co ma z kolei bezpośredni związek z pracą dydaktyczną wykonywaną na zajmowanym przeze mnie stanowisku w Instytucie Studiów Międzynarodowych.

Z problematyką bezpieczeństwa związane są dwie publikacje dotyczące polsko-ukraińskiej współpracy wojskowej:

- *Polsko-ukraińska współpraca wojskowa na przykładzie Polsko-Ukraińskiego Batalionu Sił Pokojowych (POLUKRBAT)*, [w:] M. S. Wolański, Ł. Leszczenko (red.), *Ze studiów polsko-ukraińskich*, Wrocław 2008, s. 285-297;
- *Współpraca przemysłów obronnych Polski i Ukrainy – stan dotychczasowy oraz perspektywy rozwoju*, „Racja Stanu” 2012, Nr 1, s. 61-71.

Obydwa artykuły podkreślają znaczenie współpracy wojskowej pomiędzy Polską a Ukrainą, która jest istotnym aspektem stosunków dwustronnych. Tego typu działania bez wątpienia przyczyniają się bowiem do poprawy wzajemnych kontaktów nie tylko na szczeblu wojskowym, ale także na szczeblu politycznym, znacząco podnosząc poziom zaufania między państwami oraz pogłębiając dwustronny dialog.

Ponadto, do tematyki związanej z bezpieczeństwem należy też zaliczyć publikację *Prawne podstawy bezpieczeństwa – wybór tekstów źródłowych*, Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław 2013, ss. 604, która zawiera akty normatywne regulujące działalność najważniejszych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne państwa, a także odnoszące się do funkcjonowania państwa i jego instytucji w czasie stanów nadzwyczajnych.

Do tej grupy publikacji należy również *Recenzja książki „Międzynarodowy obrót bronią konwencjonalną”*, Marcin Soboń, FNCE 2017, 276 s., „Sprawy Międzynarodowe” 2017, Nr 3, s. 138-141, odnoszącej się do tego jednego z kluczowych problemów współczesnych stosunków międzynarodowych i bezpieczeństwa.

Kolejne artykuły naukowe, związane tematycznie z prawnymi aspektami współczesnych stosunków międzynarodowych, dotyczą międzynarodowej ochrony środowiska:

- *Prawna odpowiedzialność za szkody spowodowane przez śmieci kosmiczne*, „Racja Stanu” 2011, Nr 1 (9), s. 191-199;
- *Ochrona wód morskich w świetle Konwencji Narodów Zjednoczonych o Prawie Morza z 10 grudnia 1982 r.*, „Przegląd Sądowy” 2012, Nr 1, s. 79-86;
- *Europejska Agencja Środowiska jako przykład zinstytucjonalizowanej formy współpracy państw Unii Europejskiej na rzecz ochrony środowiska*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2012, Nr 7-8, s. 45-51.

Podkreślone zostało w nich znaczenie prawa międzynarodowego i współpracy międzynarodowej (w tym zinstytucjonalizowanej) w sprawach związanych z ochroną środowiska. Rola tych czynników jest znacząca, biorąc pod uwagę fakt, że problemy środowiskowe niejednokrotnie mają charakter transgraniczny bądź dotyczą obszarów będących wspólnym dziedzictwem ludzkości.

Wśród artykułów z zakresu prawa międzynarodowego i stosunków międzynarodowych należy także wymienić:

- *Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 16 IV 2012 r. w „sprawie katyńskiej” (Sprawa Janowiec i inni przeciwko Rosji) – aspekty prawne i znaczenie dla relacji polsko-rosyjskich*, „Dyplomacja i Bezpieczeństwo” 2013, Nr 1, s. 123-134;
- *Status prawny Donieckiej Republiki Ludowej i Ługańskiej Republiki Ludowej*, „Dyplomacja i Bezpieczeństwo” 2015, Nr 1 (3), s. 151-161.

Pierwszy z nich dotyczy wyroku w sprawie, która z jednej strony jest problemem o charakterze historyczno-politycznym, a z drugiej – prawnym. Trzeba bowiem pamiętać, że jedną z podstawowych wolności gwarantowanych przez Europejską Konwencję Praw Człowieka jest wolność od poniżającego traktowania, zapisana w art.3 Konwencji. W bardzo istotnej dla stosunków polsko-rosyjskich sprawie dotyczącej zbrodni katyńskiej, Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał, że Rosja naruszyła ten przepis, odmawiając przedstawicielom rodzin ofiar zbrodni katyńskiej przyznania statusu pokrzywdzonych oraz udostępnienia im materiałów śledztwa. Uznano ponadto, że współpraca organów rosyjskich z Trybunałem była niezadowolająca, stwierdzając tym samym naruszenie przez Rosję art.38 EKPCz. Wyrok ETPCz, pomimo że trudno go nazwać przełomowym, stanowi z pewnością pewien istotny etap na drodze do zamknięcia sprawy zbrodni katyńskiej, która przez lata stanowiła czynnik komplikujący relacje polsko-rosyjskie.

Z kolei drugi z w/w artykułów odnosi się do podmiotowości prawnomiędzynarodowej tworów powstałych w wyniku secesji. Pojawienie się, w wyniku konfliktu zbrojnego na Ukrainie, Donieckiej Republiki Ludowej i Ługańskiej Republiki Ludowej rodzi m.in. pytanie o ich status prawny, przy czym odpowiedź nie jest tutaj jednoznaczna. W konkluzji artykułu stwierdzam, że z pewnością nie mogą one być określone mianem państw suwerennych, z uwagi na niespełnianie kryteriów, funkcjonujących na gruncie prawa międzynarodowego. Otwarta jest natomiast kwestia, jaką rolę w ich tworzeniu odegrało państwo trzecie, czyli Rosja (czy rola Rosji sprowadzała się wyłącznie do wspierania separatyzmu na wschodzie Ukrainy czy też Rosja ten separatyzm inspirowała) oraz jak silne są w rzeczywistości wpływy rosyjskie w obydwu republikach. Czynniki te w dużej mierze determinują bowiem określenie w/w podmiotów bądź to jako tzw. państw marionetkowych, bądź tzw. państw de facto.

Spośród kwestii związanych ze stosunkami międzynarodowymi, trzeba jeszcze wspomnieć o publikacjach nie mieszczących się w pełni w omówionych wcześniej grupach zagadnień:

- *Francuskie koncepcje integracji Europy w 20-leciu międzywojennym*, [w:] T. Marczak (red.), „Racja Stanu” 2008, Nr 2 (4), s. 309-317;
- *Pozycja prawna mniejszości narodowych i etnicznych w świetle obowiązującego w Polsce prawodawstwa*, [w:] M. Mróz, E. Stadtmüller (red.), *Historia-Polityka-Dyplomacja. Studia z nauk społecznych i humanistycznych. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Marianowi S. Wolańskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, Toruń 2010, s. 319-330.

W pierwszej z nich skoncentrowałem się na koncepcjach Brianda, Herriota i Tardieu. Koncepcje te, pomimo, że ostatecznie zakończyły się fiaskiem, oddziaływały w pewnym zakresie na późniejsze doktryny zjednoczeniowe, a ich myśl przewodnia – umacnianie pozycji własnego państwa poprzez integrację europejską – przetrwała do dziś.

Druga z kolei pozycja poświęcona jest problematyce prawnej ochrony mniejszości narodowych i etnicznych, która to problematyka odgrywa niezwykle istotną rolę w dziedzinie aktywności legislacyjnej nowoczesnych państw, tym bardziej, że stosunek do mniejszości stał się współcześnie swoistym miernikiem demokratyzacji społeczeństw. Pod tym względem należy stwierdzić, że obowiązujące w naszym kraju regulacje prawne stanowią silny fundament, na którym opiera się ochrona mniejszości narodowych i etnicznych. Dotyczy to zarówno Konstytucji, jak i ustawodawstwa zwykłego. Jako szczególnie pozytywne zjawisko należy uznać uchwalenie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Ustawa ta bowiem nie tylko precyzuje pojęcie mniejszości narodowych i etnicznych, ale także wskazuje na istniejące prawa tych mniejszości i rolę organów państwowych w zapewnieniu przestrzegania tych praw. Niewątpliwie jest to dobra baza dla konkretnych działań mających na celu rozwiązywanie problemów, z którymi borykają się mniejszości narodowe i etniczne.

Wśród moich osiągnięć naukowych, należy wymienić także **czynne uczestnictwo (przygotowanie i wygłoszenie referatów, w języku polskim lub angielskim) w 25 konferencjach naukowych**, zarówno w kraju, jak i za granicą (Rosja, Włochy):

- Międzynarodowa konferencja naukowa *Bilateralny wymiar współpracy polsko-ukraińskiej na szczeblu rządowym i samorządowym*, zorganizowana przez Instytut Studiów

Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 10.03.2008 r.; wygłoszony referat: *Polsko-ukraińska współpraca wojskowa na przykładzie Polsko-Ukraińskiego Batalionu Sił Pokojowych (POLUKRBAT)*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa *Kwestie etniczne i wyznaniowe we współczesnej Europie. Renesans czy zmierzch konfliktów?*, zorganizowana przez Instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 27.06.2008 r.; wygłoszony referat: *Pozycja mniejszości narodowych i etnicznych w świetle obowiązującego w Polsce prawodawstwa*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa *Bezpieczeństwo współczesnego świata – wyzwania i zagrożenia*, zorganizowana przez Wyższą Szkołę Handlu i Usług w Poznaniu oraz Instytut Naukowo-Wydawniczy Maiuscula, Poznań 10.03.2011 r.; wygłoszony referat: *„Współpraca Interpolu z Europolem w zwalczaniu przestępczości jako element wzmacniający bezpieczeństwo państw”*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa *II Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Bezpieczeństwo współczesnego świata – wyzwania i zagrożenia*, zorganizowana przez Wyższą Szkołę Handlu i Usług oraz Instytut Naukowo-Wydawniczy Maiuscula, Poznań 15.03.2012 r.; wygłoszony referat: *Czynności operacyjno-rozpoznawcze Agencji Wywiadu jako forma realizacji zadań służby wywiadowczej*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa *Służby specjalne w systemie bezpieczeństwa państwa. Przeszłość – Teraźniejszość – Przyszłość*, zorganizowana przez Katedrę Badań nad Konfliktami i Pokojem Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 24-25.04.2012 r.; wygłoszony referat: *Kontrola operacyjna jako forma wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa *Kryminalistyka w administracji*, zorganizowana przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu, Wałbrzych 21-22.05.2012 r.; wygłoszony referat: *Inwigilacja jako sposób uzyskiwania informacji przez organy ścigania*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa *XV Wrocławskie Sympozjum Badań Pisma*, zorganizowana przez Katedrę Kryminalistyki Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 19-21.09.2012 r. – referat: *Czy billing telefoniczny jest dokumentem?*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa *Актуальные проблемы использования ситуационного подхода в юридической науке и правоприменительной*

деятельности, zorganizowana przez Юридический Институт Балтийского Федерального Университета имени Иммануила Канта, Kaliningrad (Rosja), 02-03.11.2012 r.; wygłoszony referat: *Provisional Detention in Activity of the International Criminal Tribunal for Rwanda*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa XIV Congresso Nazionale di Grafologia Giudiziaria: La falsificazione della prova tecnica nella indagine grafologica, zorganizowana przez Assoziazione Grafologi Giudiziari, Neapol (Włochy), 22-24.11.2012 r.; wygłoszony referat: *Dokument w polskim prawie karnym i w kryminalistyce*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa III Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Bezpieczeństwo współczesnego świata – wyzwania i zagrożenia, zorganizowana przez Wyższą Szkołę Handlu i Usług oraz Instytut Naukowo-Wydawniczy Maiuscula, Poznań, 21.03.2013 r.; wygłoszony referat: *Udział Interpolu w zwalczaniu przestępstw związanych z bronią palną jako czynnik wzmacniający bezpieczeństwo*;

- Ogólnopolska konferencja naukowa Administracja dla regionu, zorganizowana przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu, Wałbrzych, 04.06.2013 r.; wygłoszony referat: *Zasada praworządności i przestrzegania etyki zawodowej w czynnościach operacyjno-rozpoznawczych*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa XV Congresso Nazionale di Grafologia Giudiziaria, zorganizowana przez Assoziazione Grafologi Giudiziari, Neapol (Włochy), 21-23.11.2013 r.; wygłoszony referat: *Biegły w polskim prawie karnym oraz w postępowaniu przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Bezpieczeństwo współczesnego świata – wyzwania i zagrożenia, zorganizowana przez Wyższą Szkołę Handlu i Usług oraz Instytut Naukowo-Wydawniczy Maiuscula, Poznań, 20.03.2014 r.; wygłoszony referat: *Rola Interpolu w zwalczaniu cyberprzestępczości*;

- Ogólnopolska konferencja naukowa Administracja dla regionu, zorganizowana przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu, Wałbrzych, 28.05.2014 r.; wygłoszony referat: *Współpraca społeczeństwa z policją w czynnościach operacyjno-rozpoznawczych*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa XVI Wrocławskie Sympozjum Badań Pisma, zorganizowana przez Katedrę Kryminalistyki Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 04-06.06.2014 r.; referat: *Taktyka przesłuchania biegłego w postępowaniu karnym*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa XVI Congresso Nazionale di Grafologia Giudiziaria: European Consensus Graphologist: metodi a confronto, zorganizowana przez Associazione Grafologi Giudiziari, Neapol (Włochy), 12-14.03.2015 r.; wygłoszony referat: *Il ruolo dell' Interpol nella lotta con le falsificazioni dei mezzi di pagamento nell' area internazionale*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa XI Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Edukacja dla bezpieczeństwa”, zorganizowana przez Wyższą Szkołę Bezpieczeństwa – Wydział Studiów Społecznych w Gdańsku oraz Uniwersytet Gdański, Gdańsk, 08-10.05.2015 wygłoszony referat: *Współpraca Polski z Interpolem jako element realizacji Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa Konflikty etniczne i wyznaniowe a funkcjonowanie systemów bezpieczeństwa narodowego, zorganizowana przez Instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 28.05.2015 r.; wygłoszony referat: *Udział polskiej Policji w operacjach pokojowych regulujących konflikty etniczne*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa XII Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Edukacja dla bezpieczeństwa. Paradygmaty kultury bezpieczeństwa”, zorganizowana przez Wyższą Szkołę Bezpieczeństwa – Wydział Studiów Społecznych w Gdańsku oraz Uniwersytet Gdański, Gdańsk, 06-08.04.2016 r.; wygłoszony referat: *Zapobieganie przestępczości na przykładzie kampanii Interpolu „Turn Back Crime”*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa Konflikty etniczne i wyznaniowe a bezpieczeństwo w wymiarze lokalnym, państwowym i międzynarodowym, zorganizowana przez Instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 19.04.2016 r.; wygłoszony referat: *Współpraca międzynarodowa w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej na obszarach dawnych konfliktów etnicznych, na przykładzie misji EULEX Kosowo*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa XVII Wrocławskie Sympozjum Badań Pisma, zorganizowana przez Katedrę Kryminalistyki Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 15-17.06.2016 r.; referat: *Ekspertyza dokumentów w postępowaniu cywilnym*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa 12 Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Kryminalistyka i ekspertologia sądowa: nauka, studia, praktyka”, zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne, Litewskie Towarzystwo Kryminalistyczne,

Uniwersytet Warszawski i Centrum Ekspertyzy Sądowej Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Litewskiej, Warszawa, 29-30.09.2016 r.; wygłoszony referat: *Rola Interpolu w zwalczaniu międzynarodowego handlu ludźmi*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa XVIII Congresso di Grafologia Giudiziaria: Grafologia criminalistica e peritale: Aggiornamenti, zorganizowana przez Assoziacione Grafologi Giudiziari, Neapol (Włochy), 17-19.11.2016 r.; wygłoszony referat: *Internationally Operating Bodies Providing Certification of Forensic Document Examiners*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Synergia zagrożeń. Wielowymiarowy aspekt terroryzmu ISoS'17, zorganizowana przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego oraz Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Opole, 26-27.04.2017 r.; wygłoszony referat: *Interpol wobec problemu tzw. zagranicznych bojowników terrorystycznych (Foreign terrorist fighters)*;

- Międzynarodowa konferencja naukowa XIX Congresso di Grafologia Giudiziaria: Grafologia criminalistica e peritale: Aggiornamenti, zorganizowana przez Assoziacione Grafologi Giudiziari, Neapol (Włochy), 16-18.11.2017 r.; wygłoszony referat: *Interpol and Forensic Document Examination*.

Oprócz w/w konferencji uczestniczyłem również w seminarium eksperckim *Introduction to International Humanitarian Law of Armed Conflicts*, zorganizowanym przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża oraz College of Europe Natolin Campus (Warsaw), przy wsparciu Federalnego Departamentu Spraw Zagranicznych Szwajcarii, Warszawa (Natolin), 16-18.03.2016 r.

W zakresie moich osiągnięć naukowych mieści się także **działalność ekspercka**, do której można zaliczyć m.in. udział w charakterze eksperta w panelu dyskusyjnym *Terroryzm we współczesnym świecie*, zorganizowanym przez Instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego (Wrocław, 10.03.2016 r.) oraz w seminarium z cyklu *Spotkania z bezpieczeństwem, na temat: System antyterrorystyczny Rzeczypospolitej Polskiej wobec zagrożenia współczesnym terroryzmem*, przez Wyższą Szkołę Oficerską Wojsk Lądowych we Wrocławiu (Wrocław, 24.01.2017 r.).

Moja działalność ekspercka obejmuje ponadto udzielanie **wypowiedzi/opinii dla mediów** (prasa, telewizja) na tematy związane z prawem karnym, bezpieczeństwem narodowym i kryminalistyką (m.in. dotyczące międzynarodowej współpracy policji, ekstradycji i terroryzmu).

Realizacja moich celów i osiągnięć naukowych wiąże się również z **uzyskiwaniem grantów i stypendiów**:

- grant w ramach Konkursu na Wewnętrzne Projekty Badawcze na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego (Wewnętrzny Projekt Badawczy Nr 2060/M/ISM/2012), obejmujący problematykę karnoprocesowych i prawno-międzynarodowych aspektów tymczasowego aresztowania. Realizowałem grant jako kierownik i wykonawca (2012 r.);
- grant w ramach Konkursu na Wewnętrzne Projekty Badawcze na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego (Wewnętrzny Projekt Badawczy Nr 1384/M/ISM/13), obejmujący problematykę prawnych podstaw bezpieczeństwa. Realizowałem grant jako kierownik i wykonawca (2013 r.);
- stypendium programu Erasmus+ Teaching Staff Mobility: pobyt na Uniwersytecie w Bolonii – Szkoła Prawa (Università di Bologna, Scuola di Giurisprudenza), gdzie prowadziłem seminaria w języku angielskim na temat *Participation of Poland in International Police Cooperation – the Example of Interpol* (2017 r.);
- stypendium programu Erasmus+ Teaching Staff Mobility: pobyt na Uniwersytecie w Salzburgu – Wydział Prawa Międzynarodowego Publicznego (Universität Salzburg, Fachbereich Öffentliches Recht Völkerrecht), gdzie prowadziłem wykłady w języku angielskim na temat *The Role of Interpol in Combating Crime* (2018 r.).

Przejawem mojej aktywności naukowej jest także **członkostwo w towarzystwach naukowych**:

- Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne;
- Polskie Towarzystwo Bezpieczeństwa Narodowego;
- Polskie Towarzystwo Studiów Międzynarodowych (Sekcja Prawa i Instytucji Międzynarodowych oraz Sekcja Bezpieczeństwa Międzynarodowego).

Opisując osiągnięcia naukowe, warto wspomnieć również o moim **członkostwie w kolegiach redakcyjnych czasopism naukowych (krajowych i zagranicznych)**. Jestem członkiem redakcji (jako autor) włoskiego czasopisma naukowego „Economia e Diritto”, a także należałem do kolegium redakcyjnego periodyku „Racja Stanu”. Pełniłem też funkcję recenzenta „Zeszytów Naukowych Koła Wschodnioeuropejskiego Stosunków Międzynarodowych”.

Odnosząc się do moich planów naukowych, w najbliższych latach zamierzam kontynuować rozwijanie moich zainteresowań w opisanych obszarach. W szczególności, chciałbym skupić się na regionalnej współpracy międzynarodowej w walce z przestępczością, w wymiarze operacyjnym i pozaoperacyjnym, znaczeniu międzynarodowej współpracy policyjnej dla czynności operacyjno-rozpoznawczych, na zagadnieniach związanych z kryminalistycznymi badaniami dokumentów oraz na szerszym zbadaniu problematyki tymczasowego aresztowania w kontekście zasad procesowych w prawodawstwach i w praktyce stosowania prawa w innych państwach europejskich.

6. Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzująca naukę

Od chwili zatrudnienia na stanowisku adiunkta w Zakładzie Polityki Zagranicznej RP Instytutu Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, jestem aktywnie zaangażowany w prowadzenie zajęć dydaktycznych na kierunku „Stosunki Międzynarodowe”, a od momentu utworzenia kierunku „Bezpieczeństwo Narodowe” – również na tym kierunku, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Ponadto prowadzę zajęcia dydaktyczne na kierunku „Dyplomacja Europejska”, który jest projektem o międzynarodowym charakterze, realizowanym na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego, we współpracy z Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta.

Niezależnie od zatrudnienia na Uniwersytecie Wrocławskim, w przeszłości prowadziłem też wykłady w Wyższej Szkole Prawa im. Heleny Chodkowskiej.

Moja działalność naukowo-dydaktyczna wiąże się ściśle z posiadanym wykształceniem zarówno prawniczym, jak i z zakresu stosunków międzynarodowych, a także z prowadzonymi badaniami naukowymi.

Zajęcia dydaktyczne prowadzę/prowadziłem w różnych formach (wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów, seminarium) z przedmiotów:

- Polityka antyterrorystyczna, kryminalistyka oraz prewencja;
- Prawo międzynarodowe publiczne;
- Zasady prawa międzynarodowego publicznego;
- Międzynarodowa współpraca w ściganiu przestępczości;
- Prawo międzynarodowych konfliktów zbrojnych;

- Rozstrzyganie sporów międzynarodowych;
- Prawne podstawy bezpieczeństwa;
- Podstawy prawa;
- Prawo międzynarodowe prywatne;
- Międzynarodowa ochrona środowiska;
- International Environment Protection (przedmiot prowadzony w j. angielskim);
- Ochrona praw własności intelektualnej;
- Praktyka i funkcje konsularne;
- Seminarium dyplomowe (w ramach którego studenci mają możliwość przygotowywania prac licencjackich związanych z problematyką prawnokarną, prawnomiędzynarodową, kryminalistyczną oraz z zakresu bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego).

Działalność dydaktyczną prowadzę w wymiarze znacznie przekraczającym pensum i jest ona pozytywnie oceniana zarówno przez przełożonych, jak i studentów.

Praca ze studentami, możliwość dzielenia się własną wiedzą, przynosi mi wiele satysfakcji. Prowadzone zajęcia staram się maksymalnie urozmaicać, w tym również poprzez wzbogacanie ich o materiały ponadprogramowe. W tym celu m.in. opracowałem (wraz z innymi pracownikami Instytutu Studiów Międzynarodowych) wybór materiałów pomocniczych do nauki prawa międzynarodowego publicznego.

Jednocześnie staram się maksymalnie wykorzystywać swój dorobek naukowy w działalności dydaktycznej, o czym świadczą wymienione wcześniej publikacje, które są powiązane tematycznie z zajęciami dydaktycznymi prowadzonymi przeze mnie na kierunkach „Stosunki Międzynarodowe”, „Bezpieczeństwo Narodowe” i „Dyplomacja Europejska” oraz wcześniej – w Wyższej Szkole Prawa im. Heleny Chodkowskiej.

W ramach działalności dydaktycznej recenzowałem także prace studentów koła naukowego REM, działającego w Instytucie Studiów Międzynarodowych.

Oprócz działalności naukowej i dydaktycznej, staram się także być aktywnym na polu organizacyjnym. Uczestniczyłem w komisjach egzaminacyjnych: na egzamin licencjacki (funkcja egzaminatora – na kierunku Stosunki Międzynarodowe, jak również Bezpieczeństwo Narodowe) oraz magisterski (recenzowałem prace m.in. w j. angielskim na kierunku Stosunki Międzynarodowe). Pełniłem też czterokrotnie funkcję sekretarza w komisjach rekrutacyjnych.

Zajmuję się również przygotowywaniem corocznych sprawozdań z działalności jednostki organizacyjnej, do której przynależę (Zakład Polityki Zagranicznej RP).

Ponadto biorę aktywny udział w działaniach popularyzujących naukę, wśród których można wymienić takie przedsięwzięcia, jak:

- promocja Instytutu Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego podczas wrocławskich targów edukacyjnych TARED;
- pełnienie funkcji jurora w Studenckim Turnieju Negocjacyjnym;
- udział w Dolnośląskim Festiwalu Nauki (w ramach którego przeprowadziłem wykład na temat *Obszary morskie w świetle prawa międzynarodowego*);
- udział w promocji Instytutu Studiów Międzynarodowych i Wydziału Nauk Społecznych poprzez udział w spotkaniach z uczniami szkół średnich w ramach Projektu Edukacyjnego EDu (uczestnicząc w tym projekcie przeprowadziłem wykład w Zespole Szkół Mechanicznych w Świdnicy, na temat *ONZ jako organizacja bezpieczeństwa międzynarodowego*).

Jak już wcześniej wspomniałem, moja działalność naukowo-dydaktyczna i organizacyjna jest wysoko oceniana, o czym świadczą uzyskane przeze mnie nagrody:

- Nagroda rektorska Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne uzyskane w 2014 roku (otrzymana w 2015 r.);
- Nagroda rektorska Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne uzyskane w 2015 roku (otrzymana w 2016 r.);
- Nagroda rektorska Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne uzyskane w 2016 roku (otrzymana w 2017 r.);
- Podziękowanie od Dziekana Wydziału Nauk Społecznych za zaangażowanie w promocję Wydziału Nauk Społecznych poprzez udział w spotkaniach z uczniami szkół średnich w ramach Projektu Edukacyjnego EDu (otrzymane w 2016 r.).

Moja aktywność naukowo-dydaktyczna koncentruje się przede wszystkim w Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, ale utrzymuję również kontakty z Katedrą Kryminalistyki Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego (m.in. biorąc czynny udział w konferencjach naukowych z cyklu *Wrocławskie Sympozjum Badań Pisma*, organizowanych przez tę jednostkę). Ponadto, jak wcześniej wspomniałem, jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego, Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych oraz Polskiego Towarzystwa Bezpieczeństwa Narodowego, a także utrzymuję regularne kontakty naukowe z włoskim

stowarzyszeniem Associazione Grafologi Giudiziari (m.in. systematycznie uczestnicząc w sposób czynny w konferencjach naukowych, organizowanych pod jego egidą) oraz z Centro Studi di Economia e Diritto (m.in. regularnie publikując artykuły prawnicze w czasopiśmie „Economia e Diritto”, wydawanym przez to stowarzyszenie).

